

*Dünyanın Mihveri Kadın mı
Para mı?*

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

Hüseyin Rahmi Gürpınar

Dünyanın Mihveri Kadın mı Para mı?

«Elips Kitap»

Gürpınar H.

Dünyanın Mihveri Kadın mı Para mı? / H. Gürpınar — «Elips Kitap»,

"Edip Münir: 'Yine bu anda zevkin, eğlenenin her çeşidinden usanmış, iç sıkıntısından şezlonglar üzerinde uyuklayan insanlar da var.' Ruhsar: 'Bu deniz üzerinde çalışan gündelikçileri götürüp o kibarların sofralarına oturtmalı. O şezlonglarda uyuklayanları da bu Arap mavnalarına getirerek ellerine ağır kürekleri vermeli. İnsanları böyle nöbetle çalıştırmalı, dinlendirmeli... İşte adalet, eşitlik diye ben buna derim. Öyle demokrasi, proletarya, faşizm, sosyalizm ve benzeri kelimelerle insanlara bir değişiklik geldiği yok. Refah yine o adamların elinde, açlık, yoksulluk eski yerinde...' " Edebiyatımızda doğalcılığın ve gerçekçiliğin en önemli kilometre taşlarından biri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar, sanatı, halkı yüceltmek için bir araç olarak görmüş bu nedenle üzerine gitmediği, eleştirip alay etmediği hiçbir toplumsal kurum bırakmamış, sanat yaşamı boyunca hep aklın ve mantığın yanında olmuş, eserleriyle toplumun çağdaşlaşması yolunda yobazlığa, gericiliğe, bağnazlığa, sömürücülüğe karşı savaşmıştır; bunu yaparken mizah ögesini ustaca kullanmış, İstanbul'un kenar semtlerinde, mezarlıklarında, Çingene mahallelerinde, köşklerinde, Şirket-i Hayriye vapurlarında, gazinolarında, sayfiyelerinde dolaşmış, okurlarını da dolaştırmıştır. Eserlerinde yapmacıksız bir yerlilik vardır; konak hanımefendisinden gündelikçiye, mirasyedilerden iç güveyilere, dilencilerden dadılara, kalfalara, Çingenelerden Rumlara, Ermenilere, Yahudilere kadar kimi ve neyi konu almışsa onu yerli renkleriyle betimlemesini bilmiştir.

© Gürpınar H.

© Elips Kitap

Содержание

BAŞLANGIÇ	7
BİRİNCİ BÖLÜM	8
1	8
2	11
3	14
4	19
5	21
6	25
7	31
Конец ознакомительного фрагмента.	34

Hüseyin Rahmi Gürpınar

Dünyanın Mihveri Kadın mı Para mı?

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 1864 yılında İstanbul'da doğdu. Babası Sait Paşa adında bir subaydı. Annesini üç yaşındayken kaybetti. Çocukluğu teyzesinin yanında geçti. Mülkiye Mektebinde (Siyasal Bilgiler Fakültesi) okudu. Kısa bir zaman memurluk yaptı. 1908'den sonra gazetecilik ve romanlarının gelirleriyle geçindi.

İlk eserini on iki yaşındayken yazdı. Yayımlanan ilk yazısı *İstanbul'da Bir Frenk* adını taşıyordu ve 1888 yılında *Ceride-i Havadis* gazetesinde yayımlanmıştı. Ahmet Mithat Efendi ile tanıştıktan sonra ilk büyük romanı *Şık*, *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika edilmeye başlandı. O zaman yirmi iki yaşındaydı.

Ömrünün sonuna kadar yazdığı romanları ve hikâyeleriyle kendini her sınıftan okuyucuya sevdiren Hüseyin Rahmi'nin kişiliğinde pek belirgin noktalar vardır: İstanbul'un konuşma dilini, kenar mahalle kadınlarını büyük bir ustalıkla canlandırır. Bütün romanlarında eşsiz ve dikkatli bir gözleme dayanarak gerçekçi çığırda yürümüştür. Bir de mizah unsuru, olayları alaylı bir çerçevede içinde vermek, karakterinin başlıca özelliğidir. Duygudur, Mithat Efendi gibi, o da zaman zaman olayın akışını bir yana bırakarak felsefe bilgilerini sayfalara aktarmaktan hoşlanır. Yazılarında orta oyunu ve "Karagöz"ün anlatım tekniğinden de yararlanmıştır. Konularında İstanbul dışına hiç çıkmamıştır. Gürpınar 1944 yılında Heybeliada'daki köşkünde vefat etmiş, Heybeliada mezarlığına gömülmüştür.

Bu romanı son defa aleyhimde bulunan fakat yazdığını imzalamaya utanan meçhul yazara armağan ediyorum.

BAŞLANGIÇ

Para mı, kadın mı dünyanın ekseni? Belki birincisi çok defa ikincisi için kazanılır. Bütün dünya bu iki şeyin çevresinde dönüyor. Hep iyilik ve kötülüğün kaynağı bu iki mıknaatı değil midir?

Mutluluk bunun birinde mi ikisinde midir? Zenginlik için gerçek mutluluk parada değildir derler. Kadın için de yüz güzelliği bir gün sona erebilir, huyu güzel olsun denir.

Bu sözlerde biraz züğürt çeşnisi görüyorum. Para ile çok felaketlere karşı gelinebilir. Onun olması, olmamasına oranla çok olağanüstü yararlar sağlar. Her yüzü güzel olan kadının ahlakı çirkin olması da elbet bir kanun değildir.

Her iki güzelliğin bir arada bulunması sahibini daha mutlu etmez mi? Fakat bu ikisini, üçünü bir araya getirmiş mutluya pek az rastlanır. Romanımızda bu mutlulukları birleştirmeye uğraşan zengin bir ihtiyarın vardığı ters sonucu okuyacaksınız.

Şimdi meselenin asıl pürüzüne gelelim. Bazı zenginler para ile başlarına türlü belalar satın alırlar. Suç o zenginlikte değil, o idaresizliktedir.

Hayatta bütün gülünç ve acıklı kavgalar zenginlerle züğürtlerin karşı karşıya olan sonsuz durumlarından doğar. En küçük sokak kavgasından en büyük savaşılar kadar insanlar arasındaki barış kabul etmez çekişmenin nedeni bu değil midir?

Şimdiki açlar, tipili havada mideleri boş kalmış kurtlar gibi saldırıyorlar. İşte zenginlere lokmalarını boğazlarında bıraktıran günün büyük problemi...

Hep birden zengin olmak... Veya genel zenginliği paylaşarak -ki buna imkân yoktur- hep birden fakir kalmak... İşte çözümü mümkün olmayan bu dava üzerine sosyolog filozofların hokkaları boşaltılıyor. Kinci kalemler, çeneler durmayıp işliyor. Sonuç ne olacak? Bu soruya eski çağların görünmeden seslenen melekleri yerine yeni yüzyılın bombaları karşılık veriyorlar...

Heybeliada, 21 Mayıs 1934

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Bir açın sabahleyin Tanrı buyruklarını yerine getirmesi...

Kalk bakalım Edip Münir, günün geçinme tezgâhını kur. Bir dilim ekmek için yine bugün ne kadar yalan söyleyecek, kaç kişiyi aldatacak, kimlerle dalaşacak, ne kadar fena adamları dövmeye mecbur olacak, ne kadar iyilerin karşılarında bulunacak, ne kadar günahı iyi bir davranışmış gibi gösterecek, ne kadar hileyi gerçekmiş gibi kabul ettirmeye çalışacaksın. Basabildiklerini çiğneyip geçerek kendine reklamlar yapacaksın.

Ruh var mı? Yok mu? Vicdan boş bir göz müdür? Hak ne anlama gelir? Bu, çözümlenmeleri mümkün olmayan problemleri aptal filozoflara bırak. Metafizikle toklar uğraşırlar. Günlük hayatta çalışanlar açlardır. Bir lokmaya üşüşen tavuklar gibi senden daha beceriksizin ağzından rızkını kapmak, hayat kavgası denilen ustalıkla yapılmış olan iş işte budur.

Kaç zorbaya, “Aman efendim!”, kaç zavallıya “Haydi defol!” diyeceksin? Kaç şarlatana hak verecek, kaç haklıya yumruk göstereceksin?

Edip Münir, Sirkeci taraflarında ucuz bir pansiyonda oturuyordu. Sabah gevşekliğiyle gerinerek kirli karyolasından sıyrıldı. Döndü, yattığı yere bakarak mırıldandı:

“Ben döşeği değil, döşek beni kirletiyor. Bu örtüler mutlaka bulaşık bezleriyle beraber yıkıyor. Bu yatak takımı ilk serildiği günlerde daha fazla kokar. Yata yata kokunun yarısı bana siner. Döşek böylece biraz temizlenir, ben pislenirim.”

Lavaboya yaklaştı. Bu ada layık olduğu şüpheli bir şey... Yıkanmak için kırık küvete boşalttığı bulanıkça suya baktı. Yine mırıldandı:

“Bu suyun benden önce birkaç kirli yüz daha yıkamadığından emin değilim. Bu su ve güneş memleketinde gün görmez evler, Kerbela'ya benzer semtler vardır.”

Küvetteki suyu avuç avuç, yüzüne çarptıktan sonra çok silinmekten paçavraya dönmüş havluya el attı. Evirdi, çevirdi, kokladı ve nihayet söylendi:

“Temizleniyor muyum?”

Bir hafta önce peşine takıldığı zengin bir beyle Beyoğlu'nda son modern konfonda bir apartman gezmişti. Banyo, tuvalet ve bütün odalar, salonlar, koridorlar, o ne temizlik, o ne genişlik, insanın yüzüne gülen o ne ferahlıktı! Orada yaşayanlar da insandı; ev diye bu kiralık ahırlarda geçinenler de...

Münir düşünüyordu:

Bu bolluktan ne o zenginlerin boyları bir karış fazla uzuyor ne de biz bu pis kovuklarda büzülmekten köstebekleşip başka bir biçim alıyoruz. İki taraf da yine insan kalıyoruz.

Bu iki geçim şekli arasındaki büyük farkın etkisi bizim neremizden seçiliyor? Galiba onlar gittikçe inceliyorlar, biz yalnız kabalaşma değil, belki de biraz canavarlaşıyoruz. Giderek hayvanlaştığımızı bakınız neden anlıyorum: Hayvanın savunma ve saldırma araçları dişleridir. Beni tekerleklerinin altında ezmesine, iki parmak kalan bir otomobil kazasının önünden can kaygısıyla sıçrayıp zor kaçabildikten sonra bu lüks arabanın şoförünü ve içindekileri ısırmak, dişlerimle onlardan birkaç lokma et koparmak istiyorum.

Onlar benim bu korkunç isteğimden habersiz, sokağın kalabalığı içinden şimşek hızıyla akıp gidiyorlar. Kendilerini benim gibi daha kaç zavallının lanetleme bakışları izlediğini hiç umursamıyorlar.

Biraz nefes almak için pencereyi açtı. Birbirinin havasını kesen, bozan, ağırlaştıran sıkışık ev kalabalığı... Kuyu gibi derinleşen, gün görmez, rutubetli, çöplük hâlini almış pis kokulu aralıklardan fukaralığın, düşkünlüğün bulantı getiren havası sızıyordu.

Bu çatı altı penceresinden ilk planda bir Yahudi evinin yırtık pırtık çamaşırlar asılı taraçası görünüyordu. Oraya daha bir kucak çamaşırıyla orta yaşlı, saçları alan taran bir Musevi kadını çıktı. Hem ellerindekileri asıyor hem de ağız kalabalığı ile alt kata bir şeyler söylüyordu. Kavga mı? Konuşma mı? Anlaşılmaz...

Edip Münir dinledi ve kendi kendine dedi ki:

“Yahudice ağır söylenince üslubunu kaybeden bir dildir. O böyle kavga eder gibi konuşulur. İşte insan kılığında bir kuluçka... Bu kadının doğum yapmadan geçirdiği bir yıl yoktur. Martta kabakta yavrular. İshak, Moiz, Bohor, Rebeka, Luiza, kızlarına indirilen birer tokatla sokağa salıverilirler. Yumurtadan çıkınca derede yüzen ördekler gibi dörder yaşında ticarete başlarlar. Sizde bu üreme kolaylığı, bu çalışkanlık varken topsuz, tüfeksiz çok milletleri alt edersiniz. Üreyiniz, üreyiniz, Kamanto ağababanız, Rothschild’ler dayınızdır. Biraz hava almak için pencereyi açar açmaz bu karı çarpık bacakları, kurada kolları, porsuk gerdaniyla karşıma çıkar. Bu görünüşten sonra artık akşama kadar işim ters gider. Bu yarı kirli kalmış çamaşırlardan çıkan buharla burnuma Yahudi kokusu dolar. Sirkeci, Sirkeci, bu adı buraya kim koymuşsa tam tanımını yapmış. Bu keskin, bu kekremsi kokunun dimağa yaptığı etkiyi burada, bu semtte yatıp kalkanlar bilirler.”

Eğer otelleri, pansiyonları sınıflara ayırırsak Edip Münir’in yatıp kalktığı yeri anlatabilmek için bunların en adilerinden daha aşağı bir derece bulmalı. Burayı karısıyla birlikte Karamanlı İlya yönetir. İkisi de doksana okkalıktır. İri gözleri ve iki şişman yanağın arasına gömülmüş burunlarıyla erkek, dişi ikili bir buldoğa benzerler. Oğulları Apostol biraz ötede dükkân işleten bir bakkaldır. Satılmayan ne kadar bayat, bozuk mal varsa pansiyonerlere sürerler. Öyle cimri hilecilerdir ki iki gece pansiyonlarında yiyip içerek kalan bir adam artık bir daha bunlara borçlanmaktan kurtulamaz.

“Şenlik Pansiyonu”... Karı koca zıt bir esinlenişle ticaret yerlerine bu adı uygun görmüşlerdir. Şenlik pansiyonerleri de çoğunlukla gelirleri düzgün kimseler değillerdir. Ucuzluğuna tamahla buraya gelirler. Fakat pansiyon sahipleri kirada gösterdikleri bu ucuzluğu ötedeki hileli işlerinde kabartmanın yolunu bilirler.

Yeni gelen pansiyonerlerin valizleri, sandıkları yani hamalla getirilen eşyaları var mıdır yok mudur, buna çok dikkat ederler. Elinde bir bastonla hafifçe gelenleri pek uğurlu saymazlar. Çünkü böylelerinin kirayı biriktirdikten sonra bir para vermeden ortadan kaybolanları çoktur. Yüklüce gelenler ansızın kaçamazlar. Borçlarına karşılık eşyaları alıkonabilir. İki tarafın birbirlerine oynadıkları aldatma oyunları aralarında sonsuz bir komedyadır. Şenlik Pansiyonu sahiplerinin bu alandaki kaşarlanmış idmanlarına rağmen onları da ara sıra atlatanlar bulunur.

Edip Münir’in pansiyona bir buçuk aylık borcu vardı. Bununla birlikte kocaman da bir valizi... Borcunu ödeyemeyecek fakat bavulunu oradan nasıl aşırabilecekti? Pansiyonda her hafta başında hesap görülmek kesin usuldendi. Edip Münir ne yapmışsa yapmış, yalancı vaatlerle bu altı haftayı para vermeden atlatmayı başarmışsa da yedinciye savsaklamak epeyce zor görünüyordu.

Karamanlıların yine kendi hemşerilerinden bir avukatları vardır. Hristo Efendi... Böylelerinin eşyalarına derhâl haciz koydurmanın en kolay yollarını bilir.

Edip Münir’in birkaç kat çamaşırı, Frenk gömlekleri, bir kat yabanlık elbisesi, kisası bütün varlığı bu bavulun içindedir. Çamaşırlarını birbiri üzerine giyip de birkaç nöbet başka yerde soyunmayı düşündü. Hepsini bu yolla kaçırmayı başarsa da en sonunda bavulu gözden çıkarmak gerekiyordu. Buna da gönlü razı değildi. Pansiyona olan borcu kırk liraya yakındı. Bu Şenlik’ten bir kere palamarı çözmeyi başarsa elbette kendini bir iki ay daha bedava besletecek bir yere kapağı atmanın çaresini bulabilirdi.

Gözlerinin önünde kuyu karanlığı ile derinleşen yapılar arasındaki çukura baktı, baktı... Beyninin içinde bir fikir şimşeği çaktı. Yeni bir buluşu ortaya atan fen adamı sevinciyle güldü. Aradığını elde etmişti sanki. Hemen çamaşır asan Yahudi karısına seslendi:

“Bonjur madam!”

“Bonjur mösyö!”

“Sizinle beş dakika görüşmek isterim.”

Komşu kadın biraz düşünür gibi yaptıktan sonra:

“Söyleyiniz, dinliyorum.”

“Burada değil, birazdan evinizin kapısına gelip gizlice konuşacağım.”

Yahudi karısı aklından ne geçirdiyse tuhaf bir gülümsemeyle “Olur.” dedi.

Pencereden taraçaya edilen bu soru cevap sırasında pansiyonun kağışamış tahta merdiveni ağır bir vücudun adımları altında inlemeye başladı. Madam İlya geliyordu.

Edip Münir, Yahudi karısıyla hemen konuşmayı keserek pencere önünden çekildi. O, her sabah bu tulum gövdeli dişi yargıcın önünde korkunç bir sorgu saati geçirirdi.

Karı müsaade istemeden kapıyı itti. Kızarmış ve biraz soluyan bir suratla içeriye girdi. İri gözleri, döşemeden tavana kadar odanın içini birkaç kere dolaştı. Bir süre sessizce bakiştılar. Birbirinden hile sezmeye uğraşıyorlardı. İri bavul bir köşede duruyordu. Madama güven verdi. Biraz yapma gülümsemeyle:

“Sabahın kalimera Münir Bey!”

“Kalimera madam!”

“Biriyle mi konuşuyordun? Kulağıma ham hum bir şeyler esti.”

“Belki şeytanlarla... Fakat ham hum hangi dildendir, bilmiyorum.”

“Üstü kapalı edilen laflara böyle derler.”

“Teşekkür ederim. Türkçeye iki kelime daha kazandırdın. Dil Kurumuna bir ham hum fişi göndereceğim. Fakat madam, hâlâ soluyorsun, otur bakalım.”

“Ah bu merdiven beni kesiyor. Para kazanamıyoruz ki asansör koyalım.”

“Sakin ha! Bu asansörle sen inip çıkacaksan ona mutlaka bir tünel kayışı takmalıdır ki bir kaza çıkmasın.”

“Zevzekliği bir tarafa koy! Bu oda pansiyonumuzun en güzel havalı yeridir. Buraya zayıf gelenler semirip de giderler.”

“Tersine, ben burada zayıflıyorum. Bu pansiyonda semirenler sizsiniz. Bir de fareler... Onlar da sizin gibi tombul tombuldur. İnsanın elinden lokmayı kaparlar. Bu kadar cesurlarını hiçbir yerde görmedim.”

“Onlar da size benzerler. Çünkü parasızdırlar. Otuz liraya böyle bir havalı oda, rahat döşek, sabah kahvaltısı, akşam yemeği... Yerinizi bırakırsanız kırk beşe müşterisi hazır... İlya ile düşündük. Kiranızı artıracamız. Biz de kira veriyoruz. Vergi veriyoruz. Siz bize borçlandıkça biz de başka tarafa borçlanıyoruz. Faizle para kaldırıyoruz. Bu yorgunluklar da cabaya kalıyor.”

“Yorulmadan mı para kazanmak istiyorsun?”

“Biz para kazanmıyoruz. Üste veriyoruz. Senin gibi elleri sıkı birkaç pansiyonerimiz daha vardır. 9 numaradaki karı koca... İşin başında söylediklerine inandık. Bütün paralarını süse verirler, kiraya gelince hık mık... 11 numarada hasta vardır. Pansiyonumuz için ağır bir uğursuzluk... Canı burada çıkarsa arkasından bütün pansiyonerlerimiz de kaçarlardı. Evin içinde günlük kokusu, papaz uluması bizim için yıkımdır. Geldim şuraya, boş yere yürüyorum, bana acır görünmüyorsun.”

“Bu çalçeneliğin için önce sen kendine acı, sonra ben sana acıyayım.”

“Para için verdiğin sözün sonuna üç gün kaldı. Hazırlıyor musun?”

“Hazırdır madam, merak etme.”

“Her seferki gelişimde bu katakulliyi okursun. Hazırdır. Fakat sözün ardı hep boşa çıkar.”

“Bu sefer öyle değil. İki gün sonra göreceksin.”

“Apukatımız seni, hastayı, karı kocayı bu ayın dilekçesine koydu.”

“Hacet kalmaz.”

“Her günün sözü budur. Bunun da öyle olmayacağını aklım almaz.”

“Bu defa aklını biraz genişlet.”

“Bakalım bu sefer sen mi utanacaksın, ben mi?”

“Her ikimiz için de bu erdemi umamıyorum madam.”

2

Edip Münir sözü de gövdesi kadar ağır karının sabah kahvaltısı yerine her gün önüne serdiği bu sorgu ısıtmasından kurtulduktan sonra doğru Yahudi karısının öbür sokaktaki kapısına gider.

Aralık duran kanadın önünde bir sıraya oturmuş irili ufaklı, kirli suratlı üç çocuk, üzerlerine sıvışık bir madde sürülmüş, ellerindeki birer dilim ekmeği geveleyip duruyorlar. Günlerden beri temizlik arabasının semtine uğramamışa benzeyen bu çirkefli, süprüntülü sokakta her ürküntüde havalanan cins cins sinekler çocuklara hücumla parmaklarının arasına kadar sokularak sabah kahvaltısını birlikte yiyorlar.

Edip Münir en büyüğüne seslendi:

“Haydi git, ananı çağır.”

Kız gülümsedi. Süzgülün gözlerle lokmasını yutarak hiç istifini bozmadı. Edip Münir aynı sözü tekrarladı. Şu karşılığı aldı:

“Madam mutfakta...”

Ve eliyle evin uzunluğuna doğru içerisini gösterdi.

Edip Münir kapıdan girdi. Yer sıvaları dökülmüş, çöplük kokan loş bir antreden yürüdü. Sondaki mutfakı buldu. Yahudi karısı etrafa çirkefler saçarak bir yığın bulaştığı temizlemeye uğraşıyordu.

Edip Münir güler yüzle:

“Bonjur madam.”

“Bonjur mösyö.”

“Size bir iş gördürmeye geldim.”

“Çamaşır mı ütü mü?”

“Hayır. Çamaşırdan, ütuden çok kolay bir iş...”

“Yapabileceğim bir şeyse yaparım.”

Edip Münir Şenlik Pansiyonu ile bulundukları yerin arasında kuyu gibi derinleşen aralığı göstererek:

“Bu akşam gece yarısından sonra bu aralığa ip ucuna bağlanmış bir valiz indireceğim. Sen bu emaneti alıp saklayacak, sabahleyin geldiğim zaman bana teslim edeceksin.”

Kadın biraz irkilerek:

“Bu bir hırsızlık işi olabilir, korkarım!”

“Hırsızlık değil... Valiz kendi malımdır. Biliyorsun ki karı koca İlyaların damı altında pansiyonerim.”

Bu İlyalar adı önünde Yahudi karısının suratı ekşidi. Tiksintili bir sesle:

“Ah karı koca İlyalar, ikisi de ne domuz Rumlardır! Kocanın tellallığıyla bir dükkân alım satımında tamam beş lira hakkımızı yediler. Her gün kesattan, zarardan laf açarlar. Bir yandan da gelir getirir şeyler düzerler.”

“Bana da çok oyun ettiler. Ben de onlardan valizimi kaçırmak istiyorum.”

Kadın anlamlı bir durgunlukla Münir’in gözlerinin içine baktı. Delikanlı cebinden parlak iki yirmi beşlik çıkararak:

“Madam, çok dardayım. Param olsa daha fazla verirdim. Bu işi bana bir dostluk diye yapınız. Bu iyiliğinizi hiç unutmayacağım.”

Karının gözleri, karşısında konuşan adamın yüzünden elli kuruşa dikildi. Parayı kapar gibi alarak önlüğünün cebine indirdikten sonra:

“Peki, yaparım. Fakat kocam bir şey duymasın.”

“Merak etme.”

“Gece yarısından sonra?”

“Evet, pansiyonda ışıklar sönünce... Saat biri geçer geçmez ben yukarıdan bir kibrit çıkarım. Sen o zaman kuyuya kova sarktır gibi aşağıya indireceğim valizi alırsın.”

“Bu akşam?”

“Evet.”

“Anlaştık...”

Edip Münir memnurlukla karının çirkefli elini sıkarak ayrıldı.

O gün beş altı kuruşa daha kıyarak sağlamca bir ip satın aldı. Pansiyonda bir şüphe uyandırmamak için onu yeleğinin altında beline sardı. Akşam pansiyona dönünce yine karı koca İlyaların gözdağı veren hatırlatmalarına uğradı. Adı bu ayın dilekçesine geçirilmiş olduğu kendisine bir daha söylendi.

Gece saat biri geçiyor. Pansiyonda ışıklar söndü. Sesler kesildi. İpi sıkıca valize bağladı. Çukura bakan pencere önünde bir kibrit çaktı. Yahudi karısı aşağıdan başka bir kibrit yakarak işe hazır olduğunu anlattı. Epeyce bir zorlukla ağırca valizi yavaş yavaş aralığın karanlığı içine sarkıttı.

Biraz sonra avuçları arasındaki ip birden hafifledi. Yük yere inmişti. Fakat karı aşağıdan ipi şiddetle sarsıyordu. Yahudilik tamahçılığı ile onun ipi de istediğini anladı. Ve ipi bıraktı.

Şimdi işin en önemli bölümü görülmüş gibiydi. Ama sabahleyin

Madam İlya sorguya çıkmazdan önce pansiyonu bırakmak gerekti.

Valizin odada bulunmadığı anlaşılırsa gürültü kopacaktı.

Döşegine uzandı. Alaca bir uyku geçirdi. Sabahleyin erkenden kalkıp giyindi. Alesta bekliyordu. Doksan kiloluk madamın tabanları altında, kaşşamış merdivenin bir hayvan gibi inlediğini duyunca hemen odadan dışarı fırladı. Merdivenin yarısında karşılaştılar. Pansiyonerinin telaşından biraz şaşırın karı:

“Gün daha damımızı ısıtmadan nereye kaçıyorsun böyle Münir Bey?”

“Madam, sancılandım, eczaneye gidiyorum.”

Edip Münir bu sözleri karının suratına fırlattıktan sonra yaydan boşanmış ok gibi merdivenleri indi.

Sancılı bir adamın bu kadar taban hızıyla basamaklardan uçamayacağını anlayan karı birkaç saniye bir şaşkınlık duraksaması geçirdikten sonra içine doğan kuşkuyla odaya çıktı. İlk bakışta bavulu aradı. Meydanda öyle şey yoktu. Gözlerine inanamaz bir inatla karyolanın altına eğildi. O koca valiz sanki kibrit kutusu kadar bir şeymiş gibi elleriyle orayı burayı arıyordu. Yok... Fakat merdivenden aşağı su gibi akan Edip Münir’in ellerinin boş olduğundan da şüphe etmiyordu.

Merdiven başına geldi. Elleri göğsünde, tıkana tıkana kocasına bağırırmaya başladı:

“Yine yandık! Ocağımız yıkıldı! Pansiyonumuzun yumuşak döşeginde iki aydır besbedava bir Türk besledik. Belki daha bu sokaklardadır. İlya, komisere koş, yakalat... Bakalım yalnız bavulu mu götürdü? Pansiyonumuzun içinde daha neler taradı? Kasayı yokla... Ceplerini araştır. Ben böyle gözle görülmeden yapılan kaçakçılıklardan korkarım. Zamanenin bu aç adamları hırsızlıkta kurnazlaştıkça namuslu kimselerin tuttukları işler sarpa sarıyor. Her yıl hükûmetten başka bu dolandırıcılara da vergi veriyoruz. Cepleri para tutmaz, hiçbir işle yorulmaz, senden benden yer, içer, beyler gibi eğlenir, gezer.”

Kaçığın pansiyondan birçok şeyler de aşırıldığı suçlaması ile komisere başvurulur. Aranır, taranır, Edip Münir’den bir eser bulunamaz.

Madam İlya kaçığa kadar uzanabilecek bir ipucu bulabilmek için acemi bir detektif atılışıyla boş odaya çıkar. Tahta aralıklarına kadar her yeri tekrar gözden geçirir, umut verecek bir iz bulamayınca pencereden dışarıya haykırmaya başlar:

“Komşular gördünüz mü? Bu oğlan koca bavulu nereden uçurdu? Hava panpuruyla mı kaçırdı?”¹

¹ “Hava vapuruyla mı?”

Yahudi karısı pansiyoncunun bu çırpınmalarına pencere kenarından kıs kıs gülererek “Evet, evet, hava panpuruyla!” diyordu.

3

Edip Münir bavulunu Yahudi evinden kurtardıktan sonra elinde bu ağır yükü Sirkeci'nin arka sokaklarından Eminönü'ne kadar geldi. Şimdi ne yapacaktı? Pansiyonda oturduğu birkaç ay içinde kurtulmuş olduğu serserilik hayatı o dakikadan itibaren yine başlamıştı. Ev yok, bark yok. Cepte para yok. Fakat İstanbul'da kendi durumunda pek çok kimse vardı. Onlar nasıl yaşıyorlardı? Hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık istenir hâllerden değildir ama her yanı nimet dolu koca bir şehir içinde açlıktan ölmek de o fenalıkları yapmaktan elbette daha korkunçtur.

Pansiyonda iyi kötü yattı, kalktı. Yedi, içti. Bir buçuk aylık ücreti vermeden sıvıştı. Kuşkusuz bu bir ahlaksızlıktır. Ama ahlak daima gübrenemeye, sulanmaya ihtiyacı olan bir fidana benzer. Bu bakımdan yoksun kalınca kurur. O anda günün ahlaklı sayılan bütün insanları Münir'in durumuna düşmüş olsalar, onların içinde bu kelimenin yaraşığı uğruna kendini feda edecek kaç kahraman bulunabilir?

Hayat kavgasının en son sınırlarına gelince ahlakla ilişki kesilir. Yaşamak ihtiyacı her şeye üstün gelir.

Hiçbir hırsız, hiçbir dolandırıcı, yani namuslu adamların emeklerinden çalarak yaşayanların hiçbirisi, bu çalıp çırpma kötülüklerini ahlak yasalarıyla karşılaştırarak bir bağış dileme noktası aramaya kalkışmaz. Edip Münir böyle bir düşünceden çekinmediği için o profesyonellere bakınca kendini ahlak düşüncelerinden büsbütün kurtulamayan bir amatör sayıyordu.

Hele bu “namuslu adamların emeklerinden çalarak yaşayanlar” cümlesi önünde bir ikinci irkilişle durdu. Dünyada ahlakın en yüce doruğuna yükseldikleri kabul edilen tarafsız bir kurul toplanıp da yeniden bir yasa yapsalar “namuslu kimselerin emeklerinden çalmak” sözünün peyda edeceği çatal çatal anlamları içine alan tam bir gerçekçilikle ve hak gözetirlikle bağdaştırmaya nasıl imkân bulabileceklerdi? O zaman toplumun, yasal bir kılığa sokarak çaldıklarına bakınca adı sokak hırsızlarının aşırıntıları, adam sen de denecek bir hafiflikte kalırdı. Edip Münir böyle düşüne düşüne kendini tramvay ve otomobil tehlikelerinden sakınarak Eminönü kalabalığı içinden Balıkpazarı'na doğru yürüdü. Acaba izleniyor muydu? Bir polise rastladıkça başını çeviriyor ve hızlanıyordu.

Asmaaltı tüccarlarından bir Hacı Ömer Efendi vardır. Baba dostu bir adam... Baş sıkıldıkça Edip Münir ona koşar. Fakat bu eski kafanın bitmez tükenmez öğütlerinden yıldıdığı için pek bunaldığı anlarda bu kapıyı çalar. Bugün yine böyle bir zorunlukla öğüt dinlemek sıkıntısına katlanarak elinde bavuluyla biraz süklüm püklüm Hacı Ömer Efendi'nin mağazasına damladı.

İhtiyar tüccar mağazanın bir köşesindeki küçük camlı bölmenin içinde defterleri karıştırarak sekreterine bir şeyler yazdırıyordu. Münir'i görünce bir süre aldırmadı. İşini sürdürdü. Delikanlı yürek çarpıntısı içinde ayakta bekledi.

Nihayet defterleri kapatarak misafirine döndü:

“Ooo Münir oğlum, çoktandır görünmüyordun. Nereden esti bugün böyle? Bilirim başın çok sıkılmadıkça bana uğramazsın.”

Edip Münir ezgince bir suratla:

“Ne yapayım efendi babacığım, geçinme derdi bu...”

Tüccar tekrar etti:

“Geçinme derdi... Ne geçinmez hâlin var canım? Tek başına, güçlü kuvvetli bir gençsin. Annen Ankara'ya erkek kardeşinin yanına gitti. Küçük kardeşin Cemil'i ablasına bıraktı. Biliyorum, enişten seni eve sokmuyor. Nazif Bey fena bir adam değildir. Kabahat kimde?”

Edip Münir ümitsiz bir gülümsemeyle:

“Eniştem Nazif Bey elbette fena bir adam değildir. İki yüz lira aylığı olan bir kimse fena olur mu hiç? O aylığı bana verseler dünyada benden daha iyi bir kimse bulunmaz.”

“İki yüz lira aylık böyle seninki gibi ağız dolusu bir söyleyişle çok görülecek bir para değildir. Çalış çabala, senin de o kadar bir gelirin olabilir.”

“Bu sizinkisi eski sistem düşünüştür.”

“Sistemle düşünmek ne demektir? Bunu ben bilmiyorum.”

“Siz her kazancı ille de bir çalışma karşılığı sanıyorsanız aldanıyorsunuz.”

“Bazen şanstın gelen zenginlikler de olabilir. Fakat bu pek seyrek görülen bir şeydir. Ağzını havaya açıp da şanstın böyle bir lütuf beklemek, öylece durmak nasıl olur?”

“Her kazanç ona harcanan kalori ölçüsünde para getirmez.”

Hacı Ömer Efendi yüzünü ekşiterek:

“Ben böyle kalori malori gibi yeni kelimelerden pek bir şey anlamıyorum.”

“Ben de sizinle Enderun ağzını konuşamam.”

Hacı Ömer Efendi başını ve sözünü dikleştirerek:

“Enderunu ağzında öyle bir hakaret sakızı gibi çiğneme! Genç olmak, geçmiş u lu orta aşağılatmak için bir bağışlanır sebep değildir. Bilgisizlik küstahlıktır. Temsilcilerine her şeyi aşağılık gösterir. Enderun dili, Enderun edebiyatı bugünkü Türk’ün geçmiş kültürüne ait bir tarih parçasıdır. Her kuşak kendinden önceki kuşaktan doğar. Damarlarında atalarının kanını taşır. Babasını kötüleyen adam soyca kendi kendini alçaltmış olur. Bu suretle geçmişe dil uzatışımız kendi soysuzluğumuzu açığa vurmak demek değil midir? Hiçbir iyi şey kendinden öncekine fena demekle daha iyileşmiş sayılmaz. Sözü bırakıp işte, yapıcılıkta kendini göstermelidir. İlerleme merdiveninde yükseldikçe aşağı basamakların çürüklüğü karşısında durmadan propaganda yapmak ağırbaşlı bir soyun şanına yaraşmaz. Bu kendi kendine görülecek bir şeydir. Gözlere sokmak için bu gerçeğin etrafında yaygaralar koparmak, yapılan yani övülen şeyin kuvvetinden şüphe etmek demektir. Ciddiliği yaygaracılıktan üstün tutalım. Babasına söven çocuğun eğitiminden kim emin olabilir? Bu bir erdem değil ahlakça bir düşkünlüktür.”

Edip Münir sabırsızlanarak:

“Oo hacı efendi, coştunuz! Bir Enderun kelimesinden bu kadar laf çıkarabilmek için sizinki gibi yılanmış bir kafa gerek.”

“Evet, yılanmış kafa, beğenemedin mi? Ben de vaktiyle bir kalem efendisi, gazetelere şiir, makale gönderen bir şair, bir yazar taslağı idim. Ben de yabancı dilleri öğrenmeye heves etmişim. Bu memlekette dimağ için çalışmaktansa mideye hizmet etmeyi daha kazançlı buldum. İşte bu tonoz altı cam bölmesine girdim.”

Edip Münir alaylı:

“Ölmeden kendinize türbe yapmışsınız!”

“Türbe say, ne sayarsan say. Gördüğün bu tonozla bu cam oda beni zamanın edebiyata ait ahlaksızlıklarından koruyan bir hisardır.”

Edip Münir, ihtiyar adama çatılmış kaşların altında birden parlayan gözlerle bakarak:

“Edebiyata ait ahlaksızlık? Bu ne demektir anlayamadım.”

“Anlatayım. Gerçeği bugün senin suratına haykırmak için çeneme üşenmeyeceğim. Yirmi dört yirmi beş yaşında bir gençsin. Bugüne gelinceye kadar yaşının sayısından fazla işlere girip çıktın. Yazarlık da yaptın. Bir gazeteden çıkıp ötekine girince bir önceki patronlarının arkalarından konuştun, karşılarında bulundun. Seni oradan buradan çabuk yürüttüler. Kafada esaslı öğrenimi, ahlakta sağlamlığı, cepte geçinecek kadar parası olmayan senin gibi bir genç, kalemi ele alınca ne yazar? Bu, önce girdiği gazetenin eğilimine uyan bir yazı uşağıdır. Kendi vicdanından soyunmuş, aldığı emirleri bir zorlama gömleği gibi giyinmiş, günün bir lokma ekmeği için insanca kanılarını, fikir özgürlüğünü kiraya vermiş bir adamdır. Böyle bir yazarın göz önünde tuttuğu tehlike her şeyden önce yarının açlığıdır. Yirmi lira için gerçek kılığın soktuğu yirmi yalanı hiçbir yürek ezintisi duymadan yazar. Her yolsuz hareketimizde içimizi kemiren ahlak kurdu, onda ölmüştür. Kanı zaman dalkavukluğuna aşılmalıdır. Etrafına gül suyu kokusunda zehir saçar. Her şeye, gözüne geçirdiği çıkar gözlüğüyle bakar. Namuslu bir kimseyi kötülemek mi lazım? Kuduz salyalı bir kalemle saldırır. Edebî gücünü çoktan tanıtmış birini batırmak mı gerekiyor? Bilgide, edebiyatta birtakım çanak çömleği oturtulacak en iyi yere geçirip asıl özlülere çengel atmak... Şimdi cebine beş lira koyayım,

dünkü yazdıklarının bütün martaval olduğunu bugün itiraf etmez misin? Bugünkü Edip Münir, dünkünün şiddetle karşısında bulunmaz mı? Hayhay... Çünkü sende bir inanca bağlı kalma erdemi yoktur. Ahlaksızlıkla kanı bir arada barınamazlar. Cebine para getirecek her şey senin için geçerlidir. Ahlaksızlığın korkuluğunu yıkmışsın. Uçurumun kenarında dolaşıyorsun.”

Edip Münir ateşli bir sesle:

“Yetişir efendi baba! Bütün bir kuşağı böylece çamura batırmaktan çekinmiyor musun?”

“Benim bugünkü kuşakla ilgili bir sözüm yok. Avukatlık gerekli değil. Her sağlam vücutta birkaç çıban çıkabilir. Ben karşımdaki tek örneği temel tutarak söylüyorum. Bu yaptığım şey tamamıyla senin portrendir. İnsan insanı, ahlak ahlakı andırabilir. Eğer bu tanıtımına benzeyen başkaları da varsa kendi yaratılışlarına lanet etsinler.”

Edip Münir kendine acındırır bir poz almaya çalışarak:

“Bugün buraya ben sizden yardım istemeye gelmiştim. Fakat siz beni bu ahlakla ilgili eleştirmelerle karşılayarak sözü ağzıma tıkadınız.”

“Genç bir adam bir ihtiyardan nasıl yardım isteyebilir?”

“Asıl kuvvetin ihtiyarlıkta, gençlikte olmadığını bilirsiniz.”

“Oğlum, asıl kuvvet doğruluktur. Ahlak yolunda adımlarını çarpıttığın gün namuslu adamlardan yardım istemek hakkını kaybetmiş olursun.”

Edip Münir yumuşak bir tonla:

“Efendim, paraca ufak bir yardım...”

“Asla!”

“Bana birkaç lira vermekle zenginliğinizden ne eksilir?”

“Ben zengin değilim. Kıtıkillet geçinen bir adamım. Bundan geçelim, eli ayağı tutan bir dilenciye para vermek ahlakça ve kanunca yasaktır.”

“Ben bir baba dostu tanıyarak size başvuruyorum. Siz beni dilencilik basamaklarına indiriyorsunuz. Bu toplum içinde birbirinden para yardımı isteyen her kimse dilenci mi sayılır?”

“İsteğin çeşidine göre. Eğer sen doğru düzgün çalışıp kriz nedeniyle işi bozulmuş bir adam olaydın memnunlukla sana yardım ederdim. Sen meşru bir kazancın peşinde iş arayan bir adam değilsin. Bugün verdiğimi yiyerek yarın yine aynı duruma düşeceksin. Bunun için sana para vermek seni büsbütün dilencilğe alıştırmak demektir. Namusunla kazanmayı öğren...”

“Efendim, bugün bana teklif edeceğiniz herhangi bir işi yapmaya hazırım. İş bulunuz, yapayım.”

“İşsiz kalan kimselerden çoğunun ahlakça kusurları vardır. Namuslu adam uzun süre iş aramaz. İş gelip onu bulur. Günün bu ahlak karışıklığı içinde kendine tamamıyla güvenilebilir, dosdoğru bir adam, ağırlığınca altına değer. Böyle bir kimseyi ele geçiren bir patron bir daha onu işi başından ayırmak istemez.”

“Ahlak ve namus yasalarınızı bana aşılayınız. Ben de kesinlikle onlara bağlı kalacağıma söz vereyim. Fakat namus da insana birdenbire çıkar sağlayan bir şey değildir.”

“Ah oğlum, ondan birdenbire bir çıkar bekleyerek namuslu olacağını söyleyen bir kimse düpedüz bir namussuzluk işlemiş olur. Ve böyle söylemek de namusun ne olduğunu anlamamakta inat etmektir. Namus birdenbire bir çıkar sağlayamadıktan başka, onun değeri bilinmeyen çevrelerde bazen sahibine felaket de getirebilir.”

“Namussuzlar hükümlü olmak, ceza, hapis felaketlerinden korkarlar. Namusluluk da her ne şekilde olursa olsun felakete döndükten sonra bu ikisinin arasında ne fark kalır?”

“Oğlum, bana koyu koyu küfür ettirme! Bu iki şeyi senin düşündüğün biçimde yargılamak da bir namussuzluktur. Kelimenin olumlu olumsuz bu iki şeklinden birini seçmekte kararsızlığa düşmüş bir kimsede artık ahlak aranır mı?”

“Olamaz mı efendim? Son derece darlığa düşmüş bir adam hırsızlığının farkına varılamayacağı bir para kümesinin karşısında bulunursa çalayım mı çalmayayım mı diye kendisiyle mücadeleyle

kalkışmaz mı? Ve niceleri de vardır ki çalmışlardır da duyulmadıkları için sosyal namuslarından bir kıymık kaybetmemişlerdir.”

“Asıl namuslu adam halk önünde olacak hükümlülüğünden ziyade kendi vicdanının suçlamasından korkar. Aslında fena bir adamı halkın iyi bilmesinden çok fenalıklar çıkar. Böyle bir adam vicdanı karşısında iki katlı sorumludur. Birinci suç gizli hırsızlığı, ikincisi de halkı aldatmasıdır. Böyleleri insanlık için kelepçelerle hapisanelere götürülenlerden daha korkunçtur.”

Edip Münir birdenbire horoz gibi kabardı. Gözlerini ihtiyarın üzerine açarak:

“Efendi baba, efendi baba! Eski kafa, eski kafa... Boğazıma tıklanları söylemezsem tıkanacağım!”

“Tıkanma, söyle, yeni kafa...”

“Dinine sıkıdan sıkıya bağlıysan Allah, dinsizsen talih sana vermiş, bana vermemiş. İşte ben bu paylaşmayı beğenmiyorum.”

Hacı Ömer Efendi aynı ateşle bağırırdı:

“Sus! Sus! Komünist sözünü işitiyordum ama davasını bu kadar pervasızlıkla yüzüme haykıran bir küstaha henüz rastlamamıştım!”

Edip Münir: “Ortada bir komünist sözüdür dönüyor. Bunun anlamını bilen de söylüyor, bilmeyen de...”

Ömer Efendi: “Bunun anlamını bilmeyecek ne var? Soygunculuk... Sermaye sahiplerini vur aşağıya, halkın ağzına uygulanması imkânsız prensiplerle bir parmak bal çal. Bu yanda açları avut, öbür yanda kapışabildiğin kadar kapış... Troçki’ler gibi bir tarafa savuş. Prens hayatı sür. Bollukta, rahat yaşamada eşitlik nerede? Bugün Rusya’da bir banka direktörüyle bir mujik aynı hayatı mı yaşıyorlar? Hükûmet şekli ne olursa olsun her zaman ve her yerde efendi efendidir. Uşak uşaktır. Eğer aşağı tabaka yukarıkine üstün gelirse bu, yerleri değiştirilen bir tahterevallî oyunu olur. Biri iner, öbürü çıkar. Bunun için daima bir alt bir de üst bulunacaktır. Tabiatın yarattıklarına verdiği değişmez yasa böyledir.”

Bu tartışma sırasında Edip Münir’in gözleri arada bir köşedeki demir kasaya kayıyor, mağaza sahibi de bunun farkına varıyordu.

Edip Münir derin düşünür gibi gözlerini mağazanın köşe bucağında ağır ağır dolaştırdıktan sonra:

“Tartışmamızı ne kadar uzatsak aynı sonuca varamayız. Ben elli yıl geriye dönemem, siz de yine o kadar yıl ileriye atlayamazsınız.”

Ömer Efendi: “Elli yıl ileriye deyip de bu zamanın moralini kendininkine benzetmek bugünkü kuşağa büyük bir iftira atmaktır.”

Edip Münir, hacının yüzüne tuhaf bir bakışla:

“Bugün bana birkaç lira vermeyecek misiniz?”

“Hayır dedim ya...”

“Bir ikinci ricam var, onu da kabul etmezseniz beni insanlıktan iğrendirmiş olursunuz.”

“Demek hepimiz insanız. Bu nedenle öteki insan kardeşlerimize karşı iyi olmak gereğini hissediyoruz. Hep bu kanun üzerine harekete karar versek fenalıkların çoğu düzelir. Nedir rican?”

“Kendime bir yer buluncaya kadar bavulum burada kalsın.”

“Şimdiye kadar yersiz miydin? Nerelerde vakit geçiriyordun?”

“Pansiyon değiştiriyorum.”

“Bulunduğun pansiyona borcun birikti. Nasılsa oradan bavulunu aşırdın. Şimdi kendini bir süre daha bedava besletecek yer arıyorsun. Yeni bir macera peşinde dolaşacaksın.”

“Bana karşı kötü şeylerden başka bir şey düşünmüyorsunuz.”

“Peki, bavulun burada birkaç gün kalsın. Fakat içinde çalınmış eşya varsa beni de sana yatak tutarlar.”

“Beni çok düşkün görüyorsunuz. Çünkü doğru düşünmüyorsunuz. Çalmışsam para eder şeyler çalmış olacağım. Bavulumda böyle kıymetli mal bulursa satar, işimi görürdüm. Sizden neye para isteyeyim?”

“Paran yok. Nereden geleceği belli değil. Her ne pahasına olursa olsun kendine bir yer bulmak zorundasın. Ağır, durum çok ağır!..”

Edip Münir yalvaran bir boyun eğişle:

“Şimdi insanların birbirlerine kardeşçe yardım etmeleri gereğini söylüyorsunuz. Sonra çok ağır durumda gördüğünüz bir zavallıya elinizi uzatmıyorsunuz.”

“Oğlum, insanlar ahlaksızları yola getirmek için bir ceza usulü bulmuşlardır. Ceza ile yüzde kaç kopuk ahlaklandırılır? Burasını şimdilik konunun dışında tutuyorum. Sen de yaptıklarının cezasını çekerek belki biraz uslanırsın. Geçimini sudan çıkarıncaya kadar seni kendi hâline bırakmayı uygun görüyorum.”

“Bunu da bir iyilik sayıyorsunuz.”

“Şüphesiz...”

“Teşekkür ederim. Allah’a ısmarladık.”

“Uğurlar olsun...”

4

Hacı Ömer Efendi gerçekten hac etmiş bir adam değildir. Ticarete hacı, hoca, hafız gibi sıfatların müşterilere güven verdiğini bildiği için kendine böyle bir unvan vermeyi uygun görmüştür. Bu da en ahlaklıların bile insanların zaaflarından yararlanmayı düşündüklerine iyi bir örnektir.

Edip Münir gittikten sonra Ömer Efendi'nin zihni beş on dakika kadar bu acayip gençle oyalandı, sonra yine işiyle uğraşmaya başladı. Onu da bir köşede duran bavulu da unuttu.

Ertesi günü öğleye doğru mağazadan içeriye bir polisle tanımadığı bir adam girdi. Polis selam verdikten sonra:

“Efendi, dün sabah buraya Edip Münir adında bir genç gelmiş.”

Ömer Efendi bu ani soru karşısında birden şaşaladı. Ne desin? Edip Münir'in geldiğini doğrulasın mı? Hayır mı desin yoksa? Tecrübeli ihtiyar böyle hususlarda doğruluktan ayrılmanın tehlikesini bildiğinden bir iki yutkunduktan sonra karşılık verdi:

“Evet, geldi.”

“Akrabanız mıdır?”

“Hayır. Rahmetli babasını tanırdım. İyi bir adamdı.”

“Elinde bir de büyücek bir bavul varmış?”

“Evet, vardı. (eliyle göstererek) İşte şurada duruyor.”

Polis bavula doğru baktıktan sonra yine Ömer Efendi'ye dönerek:

“Bu genç için açılmış iki türlü dava var. Birincisi Şenlik Pansiyonu'na kırk beş lira kadar bir borç biriktirdikten sonra bavulunu alıp kaçması. İkincisi de Madam İlya'nın altın bileziğini çalmış olmasıdır.”

Ömer Efendi acınmayla başını sallayarak:

“Pansiyona borcu birikmiş olduğuna bir şey diyemem. Ama bilezik çalmış olduğunu kolayca kabul edemem.”

Polisin yanındaki adam birdenbire söze karışarak:

“Efendim, benim adım Dimitri'dir.”

Ömer Efendi bir şaşırışlıkla:

“Adınız Dimitri olsun, Kosti olsun, bunun bir önemi yok.”

Dimitri: “Yok, hani ya kendimi tanıttırarak laf söylemek isterim. Ben Şenlik sahipleri İlyaların yakından dostlarıyım. Pansiyonda geçen her olaydan haberim vardır. Edip Münir Bey'i de tanırım. Şenlik'e olan borcunu da bilirim. Dün sabah Edip Münir'i elinde bavuluyla Eminönü'nden geçerken gördüm. Şüphelendim. Kendimi göstermeden peşine düştüm. Dosdoğru geldi, bu mağazaya girdi. Bu işe mim koydum. O günü işlerim çoktu. Şenlik'e uğrayamadım. Ertesi günü gittim. Pansiyonu altüst buldum. ‘Telaş etmeyiniz. Ben Edip Münir'in nerede olduğunu biliyorum.’ dedim. Elime ayağıma sarıldılar. Şaşıyorlar efendim, bavulu pansiyondan nasıl aşırıldığına şaşıp şaşıp kalıyorlar. Orada kapıcı bir Barba Niko vardır. İçeriden dışarı, dışarıdan içeri kuş uçurtmaz. Bir kedi, fare deliğini nasıl beklerse kapıya öyle dikkat eder. Koca bavul palto altında gitmez. Cebe sığmaz. Bu zamanda ‘pikpocketlik’, hokkabazlık gibi bir zanaat olmuştur. Duyurmadan gözden sürmeyi çalıyorlar. Bu işi gören delikanlıdan ben her hüneri, her ustalığı umarım. O günü bavulla beraber madamın altın bileziği de yok olmuştur. Bavulu veriniz. Alıp Şenlik Pansiyonu'na götüreceğim. Borcunu versin, malını alsın.

Ömer Efendi: “Dimitri Efendi, bu emanet bavul... Şenlik Pansiyonu'na gönderilemez. Siz lafınızı bitirdiniz. Artık susunuz. Burada zabıta memuru var, ne olacağını o söylesin...”

Polis: “Bavulun sahibi buraya ne vakit gelir?”

Ömer Efendi: “Dün gitti. Nereye gittiğini, buraya ne vakit geleceğini bilmiyorum.”

Polis: “Bavulu alıp komiserliğe götüreyim. Sahibi gelsin, oradan alsın.”

Ömer Efendi: “Efendim, bavul Edip Münir’in malıdır. Onu bir yerden çalmış değildir. Borca karşılık zapt etmek de kanuna uygun değildir. Keyfe göre bir harekettir. Alacak meselesi de ayrıca dava olunacak bir şeydir. Çalındığı iddia edilen bileziğe gelince; bu hırsızlık da ispata ihtiyaç gösterir.”

Dimitri Efendi: “Açalım bakalım içinde ne var?”

Ömer Efendi: “Bir kere bavulun anahtarı yok.”

Dimitri Efendi: “Bir anahtar uydururuz.”

Ömer Efendi: “İkincisi ortada bir adam öldürme falan da yok. Mahkeme kararı olmadıkça sahipsiz bavul açılmaz. Üçüncüsü bunun içinde para eder bir şey bulunacağını da hiç sanmam. Dördüncüsü kilidi zorlanan sandık sahibi de bizden bazı ziyan iddiasına kalkabilir.”

Polis: “Bu Edip Münir Bey gelince onu komiserliğe göndereceğinize söz veriyor musunuz?”

Ömer Efendi: “Nasıl söz vereyim? Bende zabıta yetkisi yok. Yakasına yapışıp da onu komiserliğe kadar sürükleyecek vücutça bir kuvvete de sahip değilim. Şimdi söyledim, ne zaman geleceğini de bilmiyorum.”

Polis: “Bu adamın hakkında ileriye sürülen iddialara göre kendisini bulmak gereklidir. Bavulu kilitli olarak komiserliğe götüreceğim. Gelsin, sorularımıza karşılık verdikten sonra bavulunu alsın.”

Polis efendi dışarıdan bir hamal çağırttı. Bavulu verdi. Mağazadan çıktılar.

5

Onlar çıktıktan sonra Ömer Efendi'yi bir düşünce alır. Zihni karışır, kendi işiyle uğraşamayacak bir sınır hâline tutulur. Bir ahlaksızın yüzünden durup dururken başına gelen bu hâl ne? Acaba Edip Münir altın bileziği çalmış mıdır? Polise karşı onu bu hırsızlıktan temize çıkarmaya uğraştığına şimdi pişman oluyordu.

Bilezik bavuldan çıkarsa kendisine hırsız yatakçısı gözüyle mi bakılacak?

Edip Münir çok parasız görünüyordu. Elinde böyle çalınmış bir bilezik bulunsaydı, onu satar, paraları cebe atar, dilenircesine üsteleyerek para istemezdi.

Gerçekte bu hırsızlık olmuşsa bileziği bavula kilitlemek veyahut cebinde taşımak ihtimallerinden hangisi doğru olabilir?

Ömer Efendi bu ihtimallerden yana ve bu ihtimallerin karşısında kafasını işlete işlete yorgun düştü. Bu hâlde aradan üç gün geçti. Ne Edip Münir'den bir işaret ne polisten bir haber...

Günler geçtikçe olayın büründüğü gizlilik derinleşerek tehlike büyüyor gibi oluyordu. Ömer Efendi böyle can sıkıcı, rahatsız edici bir ruh hâli içinde bulunurken dördüncü günü mağaza komşusu Osman Efendi elinde bir gazete ile Ömer Efendi'nin cam odasından içeriye girerek yüzüne dikkatli bir bakışla:

“Selamünaleyküm komşum.”

“Ve aleykümselam efendim.”

“Haberin var mı?”

“Hayır.”

“Seni gazeteye basmışlar.”

Birdenbire Ömer Efendi'ye hafif bir titreme gelir. Dili dolaşarak sorar:

“Neden?”

“Şenlik Pansiyonu'ndan aşırılan bir bavul ve ayrıca bir altın bilezik, elmas yüzük ve benzeri şeylerin çalınışından ötürü...”

Ömer Efendi'nin ilk önce kızaran benzi şimdi sararır ve şu birkaç sözü kekeler:

“Benim böyle çalınmalarda ne iliştiğim olabilir?”

“Herkes de buna şaşıyor ya... Gazeteyi okuyayım da dinle.”

Ömer Efendi'nin gözleri kararır. Kulaklarına bir uğultu dolar. Osman Efendi gazeteyi okumaya başlar:

“Sirkeci taraflarında Şenlik adıyla tanınan bir otel vardır. Buranın pansiyonerlerinden açık göz bir genç üç yüz liralık bir takıntıdan sonra Madam İlya'nın altın bileziği ile elmas yüzük ve küpelerini bavuluna yerleştirerek fennin en son araştırmalarında önemli bir konu olan ‘Görünmez Adam’ sırrına ermiştir.

Zabitanın geceli gündüzlü araştırmaları sonunda nihayet yatak bulunmuş fakat av, yine havalanmıştır. Edip Münir adına karşılık veren bu usta dolandırıcı, vurgunlarını Asmaaltı tüccarlarından amcası Hacı(!) Ömer Efendi yanına taşır ve amca yeğen aralarında bu ele geçirilen şeyleri paylaşırlarmış.

Çalınmış malların saklandığı bavul zabıtaca elde edilmiştir. Açıldığı zaman içinden neler çıkacağı çok merak olunuyor. O semtte mal çaldırılmış olanlar hep kilidin içinde anahtarın çevrileceği günü bekliyorlar. Görünmez adamın da nihayet saydamlıktan yoğunluğa döneceği şüphesizdir.”

Bu satırlar okunurken Ömer Efendi'nin büyük bir şaşkınlıkla gözleri büyür. Ağzı bir karış açılır. Osman Efendi: “Ne oluyorsun komşum? Bu ne hayret? Küçük dilini yutacaksın.”

Ömer Efendi: “Küçük dilimi değil, büyüğünü de yutmuş olsam şaşılmaz. Sade bir olayı büyüterek, iftiralar atarak bu biçime sok!”

“Acele etme, zabitanın da bunda hiçbir suçu yoktur. Zabita da bu habercilerden onların kötülüklerine uğrayanlar kadar yangındır. Zabita, günün olaylarını asla heyecana düşürmeyecek en

sade şekilde verir. Fakat bu raportörler kendi edebî fantaziye güçlerince büyütmelele, şişirmelerle olayı süslerler. Uydurma katkılarla birtakım masumları ne acıklı durumlara düşürürler. Ve bunlar da onların hiç umurunda değildir. Onlar en acıklı olayların dokunuşları arasından kendi yazarlık kişiliklerini içten gülen bir kalemle seçtirmeye uğraşırlar.”

“Ben verdiğim ifadede Edip Münir’le aramızda akrabalık olmadığını söylemiştim. Nasıl oluyor da beni ona amca yapıyorlar? Yine Edip Münir’in pansiyonunda olan bir buçuk aylık borcu, otuz kırk liralık bir şeydir. Bu miktarı üç yüz liraya ne hakla yükseltiyorlar? Buraya gelen Dimitri Efendi’nin sözlerinden anlaşıldığına göre Madam İlya’nın altın bileziği kaybolmuştur. Buna elmas yüzükler, küpeler, daha bilmem neler ekleniyor! Bu ahlaksız oğlan ilk defa olarak buraya, içinde ne olduğunu bilmediğim bir kilitli bavul bıraktı. Çarçabuk mağazamı ona hırsız yatağı yaptılar. Çalınmış eşyayı aramızda paylaştığımızı söylüyorlar. Ve sonra pansiyon semtinde kaç zamandır çalınan şeylerin açılacak bavuldan çıkacağı bekleniliyormuş. Bu kadarı fazladır. Çok fazladır! Bu yalanları akla uygun bir ölçüye vurarak söylemeyi de gereksiz görüyorlar, şişirilmiş, büyütülmüş yalanlar resmî makamlarca ortaya çıkarıldığı gün ne diyecekler?”

“Hiç!”

“Böyle resmî yalanlamalar oluyor.”

“Hem de çok oluyor.”

“Biz kimsenin yüzünün kızardığını görmüyoruz ki...”

“Ne de cezalandırılmış...”

Gazetenin bu yazısı Ömer Efendi’nin başından aşağı kaynar bir su gibi döküldü. Beynini sızlattıyor, şimdi bütün İstanbul halkı onu hırsız yatağı olarak tanıyordu. Özellikle zabıta olayları meraklılarının aralarında şöyle konuştuklarını duyar gibi oluyor:

“Yahu, bu Asmaaltı tüccarından bu uğursuzluk, bu alçaklık umulur mu?”

“Özellikle ‘hacı’ lakabını taşıyan bir adamdan...”

“Hacıdan, hocadan kork artık.”

“Günden güne kriz artıyor. Hacı olmakla zamanın etkisinden kendini kurtarmak kabil mi? İş bozulmuş. Zavallı adam da ticaretini bu şekilde sokmak zorunda kalmış olmalı.”

“Gel de bu hacıdan alışveriş et...”

“Bedava verse artık kimse mağazasına yanaşmaz.”

Ömer Efendi, bu korkunç konuşmayı kulağının dibinde edilir gibi işitiyor, kendini mahvolmuş, çaresiz bir adam görüyorken mağazadan içeriye telaşlı adımlarla Edip Münir girivermez mi?

Kovmak mı? Dövmek mi? Bu çapkına ne yapmak, ne söylemek gerekti? Boğazına yumruk gibi bir şey tıkanı. Zavallı tüccar âdeta saralandı. Bir şey söyleyemiyordu.

Gazete muhabirlerinin amca yeğen yaptıkları bu ihtiyarla genç, yüz yüze bir süre sessiz sessiz bakiştılar. Edip Münir tüccarın gittikçe sararan renginden ürkererek sordu:

“Hacı efendi, neniz var? Hasta mısınız?”

Bu soruya Ömer Efendi, bağırarak isteyip de sesi çıkmayan, karabasana tutulmuş bir adamın ızdırabıyla karşılık verdi:

“Bu sabahki gazeteleri okumadın mı?”

“Bu memlekette gazetenin ne demek olduğunu bilen adam gazete okumaz. Okumam. Fakat çağırşalar yazarım. Aldanmadan aldatmak elbette daha hoştur.”

Ömer Efendi baygın baygın devam etti:

“Fakat halk senin gibi gazetelerin içyüzlerini bilmiyor. Çok yalanlara inanıyor.”

“İnanır. Halkımız çok saftır. Bu yürek temizliğini bilen tirajı düşmüş gazeteler cicili bicili sekiz on kuruşluk armağanlar vadederek okuyucu avlamaya uğraşıyorlar. Kalemimi alıp bir hesap yaparak bu dubaranın ne demek olduğunu size bir anlatsam, bu gülecek şeye sağlığınız bakımından

çok sarsılırsınız. Fakat efendim, zaman koşuyor diyorlar. Zaman bizim bozuk kaldırımların üzerinden yüksek ökçeli hanım iskarpinleriyle yürümüyor. Uçakla, telsizle uçuyor. Birkaç gündür pek acele işlere çevrildim. Nefes alacak vaktim yok. Kendime ancak başımı sokabilecek kadar bir yer buldum. Bavulumu veriniz de gideyim...”

Ömer Efendi süzüle süzüle şu karşılığı inleyebildi:

“Bavulun komiserlikte...”

“Anlamadım.”

“Polis aldı götürdü.”

“Neyi?”

“Bavulu.”

“Sahi mi söylüyorsun?”

“Sorun gereksiz.”

Şimdi beniz bozukluğu Edip Münir’e geçti. Alnında meydana gelen teri eliyle silerek:

“Eyvah, işte şimdi ayı kazana etti!”

“Eğer çaldığın altın bilezik, elmas yüzük ve küpeler bavulun içindeyse ikimiz de mahvolduk.”

Edip Münir şaşkın bir bakışla:

“Altın bilezik, elmas yüzük falan filan... Durmuş da bana ne şarkısı okuyorsunuz Allah aşkına efendi?”

“Ben ne şarkı okuyorum ne gazel... Olanı söylüyorum. Ne çaldınsa dosdoğru söyle. Savunmamızı ona göre hazırlayalım. Allah belanı versin! Dolandırıcı katır! Babanı da seni de keşke tanımaz olaydım! Kendinden önce beni mahvettin! Altmış yıllık lekesiz adıma temizlenmez çamurlar sürdün! Söyle, hırsızlıklarını dosdoğru açığa vur.”

Edip Münir ciddi bir tavır takınmaya uğraşarak:

“Efendi, ben zamane ahlakının ekstrasına yükselmiş veyahut sizin inancınıza göre alçalmış bir gencim. Vaktiyle yabancı dil okumuşsunuz. Anlarsınız. Ben ‘süperiyör kalite’den² bir açığözüm.”

“Böyle açığöz olacağına keşke kör olaydın, yezit hergele!”

“Küfretmeyiniz. Söylediklerimin arasından büyük gerçekleri seçmeye uğraşınız.”

“Gerçek kelimesini ağzına alıp kirletme. Söz uzatacak zamanda değiliz. Sorularıma karşılık ver. Neler çaldın. Nerelere sakladın? Yahut hangi gizli pazarlarda sattın?”

“Efendim, benim de vücudum elbise, midem yemek, cebim para, kafam eğlence ister.”

“Kahrol! Senin istediğin polis bodrumunda bir güzel sopadır. Bu hareketlerinden dolayı polisleri suçlamamalı. Onlara geniş yetkiler vermeli. Elleri var olsun ve hatta bu tür sanıklar mahkeme huzuruna çıkarılmadan önce poliste sopalanır diye kanuna bir ek yapmalı.”

“Çalmayınca yaşamak kabil olmayacağını en büyük filozofların yasa biçimine koydukları bu çağda benim elim, ayağım da tek durmasa ayıp değildir. Fakat inanınız ki Şenlik Pansiyonu’ndan hiçbir şey çalmadım. Oradan yalnız bavulumu aşırarak kaçtım.”

“Ya bu altın bilezik falan filan iddiaları nedir?”

“İftira... Sadece iftira... Madam İlya’nın mücevherleri odalarındaki demir kasalarında durur. Değil kasa açmak, benim o odaya ayak bastığım bile görülmüş şey değildir.”

“Ya bu iğrenç iftiraya nasıl cüret ediyorlar?”

“Ederler. Buna da şaşmayınız. Eski mantığın tanıtımı gibi insanoğlu iki ayakla yürür bir konuşan hayvan değildir. O, bu anlatıştan çok azgın, yaratılışı, karakteri çok korkunç bir şeydir.”

“Bavuldan çalınmış eşya çıkmayacağına beni kesinlikle inandırabilir misin?”

“Kesinlikle...”

“Bavuldan çalınmış mal çıkmayacak olduktan sonra neye korkuyoruz? Bavulun komiserliğe gittiğini duyunca neden dövünüyorsun?”

² En üst düzeyde; en nitelikli

Edip Münir hayal olunan bir düşmana karşı saldırıya hazırlanan bir boksör gibi kendini sarsa sarsa yumruklarını havaya sıkarak:

“Bavulda çalınmış maldan daha çok korkunç bir şey var!”

“Daha çok korkunç bir şey... Allah’ım tıkanacağım!”

“Efendi, kendine gel, tıkanma! Sinirlerini zamanın yüksek tansiyonuyla ayar edemeyen adamın artık hayat hakkı kalmamıştır. Böyle üzüntülere karşı şöyle kaba etini kaşıyiver. Gam, keder atlatmaya alış. İnsan böyle şeyleri içinden bir iki nefesle dışarıya vermek alışkanlığını kazanmakla adam olur.”

“Yeşitir edepsiz, bu küstah sözler yetişir! Bavulda ne var, sen onu söyle.”

“Bavulda çıplak bir kadın...”

Hacı Ömer Efendi dehşetle irkilerek:

“Euzübillahi mineşşeytanirraccim... Kadının ölüsü mü?”

“Hayır.”

“Dirisi mi?”

“Hayır.”

“Ya nesi?”

“Fotoğrafisi...”

“Bin kere kahrol edepsiz! Bunda o kadar korkuya kapılacak ne var?”

“Ben bu resim üzerine büyük bir zenginlik yapısı kurmaya uğraşıyordum.”

“Anlayamadım?”

“Bu kadın çok tanınmış zenginlerden birinin genç karısıdır. hâlâ anlayamadın mı?”

Bu son sözlerden tekrar zihni karışan Ömer Efendi ne diyeceğini bilmeyecek kadar alılaşmışken mağazadan içeriye bir polis girdi. Cam bölmenin önünde durarak:

“Edip Münir Bey buradaymış.”

Edip Münir ayağa kalkarak “İşte o benim.” dedi.

Polis: “Buyurun, sizi komiser bey çağırıyor.”

Edip Münir: “Peki, hazırım.”

Polis: “Amcamı, Hacı Ömer Efendi’yi de beraber götürreceğim.”

Bu amca deyimi Ömer Efendi’nin beynine kurşun gibi işledi. Ve içeride kaldı. “Ben bu haydudun amcası değilim!” diye o anda polise karşı yana yakıla yalanlamalara kalkışmak ne para ederdi? Zavallı adamın yine o anda biraz önce Edip Münir’in verdiği öğüt aklına geldi. Ama bu kışını kaşımakla atlatılır tehlikelerden değildi.

Paltosunu, kasketini giydi. Hazırlandı, kâtibini bir köşeye çekerek “Oğlum, ben gidiyorum. O uğursuz bavulun içinden neler çıkacağı belli değildir. Artık sonumun ne olacağını Allah’tan başka kimse bilmez. Mağaza sana emanet, dikkat et!...” uyarısıyla ticaret evinden çıktı.

İkisi polisin arkasından yürürlerken Edip Münir, Hacı Ömer Efendi’yi kendisine amca yapan “Doğru Söz” gazetesinden bir tane aldı. Okuyarak yürüyor, arada bir gülüyor, galiba heyecanlarını, yürek çarpıntılarını büyük nefeslerle dışarı veriyordu.

6

Merkezden içeri girdiler. Komiser beyin yanında bir başka dava görülmüyordu. Bunları başka bir odaya soktular. İçerisi epey kalabalıktı. Masalarda polisler kayıt yapıyorlar, ellerinde kâğıtlarla birtakımı da girip çıkıyorlar, sünepe kılıklı birkaç kişi de süklüm püklüm bekliyorlar.

Bu yeni gelenlere şuraya buyurun, oturun diyen olmadı. Fakat Edip Münir, Ömer Efendi'yi bir tarafa yerleştirdikten sonra kendine de bir iskemle buldu.

Çarşıkapı'da Kunderacı Yordan'ın kilidini kırarak dükkânından on sekiz çift ayakkabı aşırın Kaldırımcıoğlu Yusuf'un davası görülmüyordu. O bitti. Mahmutpaşa'da elbiseci Rıza Efendi'nin dükkânından bir takım kostüm çalan Hızıroğlu Ali olayının incelenmesine geçildi. Ali o kadar yalınkat, o kadar tırıl ve hemen yarı çıplak bir kıyafetteydi ki onun hâline bakarak insanın bu hırsızlığı hoş göreceği geliyordu.

Ali suçunu inkâr yoluna saptı. Fakat dışarıdan tanıklar çağırıldı. Hırsız, tutulduğu kapanın içinde kıvranıyordu.

Ömer Efendi kendi gibi namuslu, işiyle gücüyle uğraşan bir adamın bu geçmişleri suçlarla yüklü adamların arasına nasıl girdiğini düşünmekten başı dönerken Edip Münir onun kulağına eğilerek:

“Birkaç yüz kat elbise dolu bir mağazadan giyinmek isteyen şu çıplağa bakınız, kanun nasıl bir işlem yapıyor.”

Bu sözleri işitince zavallı adam, polis merkezinde bulunduğunu unutarak karşısındakinin ağzına bir tokat aşk etmek isteğinden aşırı bir öfkeden kendini zor kurtardı.

Nihayet sıra kendilerine geldi. Oturdıkları yer, adları, baba adları, sanatları falan sorulmak ve kendilerine karşı ileriye sürülen iddianın ne olduğu açıklanmak gibi usulden olan kayıtlar yapıldıktan sonra ufak bir anlatım özetinde komiserin huzuruna çıkarıldılar.

Komiser içeriye girenleri büyük bir dikkatle süzüyordu. Yer gösterdi. Oturdular. Eline verilen zapta baktı. Oradaki soruları tekrarladı. Komiserin bir yargıca yaraşır gayet vakarlı ve ince bir davranışı vardı.

Komiser: “Ömer Efendi, siz Edip Münir Bey'in amcası mısınız?”

Ömer Efendi: “Hayır efendim, ne münasebet? Rahmetli babası dostumdu, işte o kadar... Aramızda katiyen akrabalık yoktur. Gazeteler yanlış yazıyorlar.”

Komiser: “Benim zabıta böyle bir kayıt yok da soruyorum.”

Edip Münir: “Efendim, gazetelerin yalanları sayıklama, saçmalama derecesini de geçiyor. Benim pansiyona üç yüz lira borcum olduğunu, bilezik, küpe, yüzük çaldığımı yazıyorlar. Bu hırsızlıklar tamamıyla iftiradır. Pansiyon sahipleri bir buçuk aylık borcumun kırk beş lira kadar olduğunu söyledikleri hâlde ‘Doğru Söz’ gazetesi takındığı bu çok ikiyüzlülükle, adının tersine, bunu üç yüz liraya nasıl çıkarıyor?”

Komiser: “Biz gazetelerin yazdıklarına bakmayız. Kendi araştırmalarımıza dayanarak iş görürüz. Zabıta araştırmalarında bir altın bilezik çaldığınız kayıtlıdır. Ne dersiniz?”

“Bu alçakça iftirayı kesinlikle ve tiksinererek reddederim.”

Komiser: “Pansiyona kırk beş lira borcunuz varken her ne suretle ise bavulunuzu oradan aşırarak kaçtığınız iddia olunuyor. Ne dersiniz?”

Edip Münir hafifçe dudaklarını ısırarak:

“Bir şey diyemem. Çünkü bu doğrudur.”

Bu tür zanlıların tek silahları inkârdır. Zaten tartışma götürmez bir açıklık karşısında bile inkârdan ayrılmayarak durumlarını büsbütün ağırlaştırırlar. Edip Münir'in bu itirafı önünde komiser şöyle her zaman rastlanan adi bir dolandırıcıyla değil bu işin ustası bir dolandırıcıyla karşılaştığını anlayarak:

“Bu cihetin araştırılmasını sonraya bırakıyorum. Şimdi şu bavula bakalım. Anahtarı üzerinizdedir ya?”

“Evet.”

“Açınız.”

Bavul ortaya geldi. Edip Münir bu “açınız” emri önünde bir an kararsızlığa kapılarak:

“Efendim, ben bileziği çalmış olsam içinde esvaplarım, çamaşırlarım olan bu valize kilitleyecek kadar ahmak değilim. Bunun içinde sadece bu dediklerim vardır. Bekâr eşyası...”

Komiser gayet dik ve anlamlı bir bakışla:

“Valizinizde özel eşyanızdan başka bir şey yok mu? Açınız göreyim.”

Şeytanca bir zekâsı olan Edip Münir, komiserin bu ezici ve anlamlı gözlerinde kendine korku veren bazı şeyler okudu. Valizden çıkacak rezaletin suçunu önceden biraz hafifletmiş bulunmak için:

“Efendim, gençliktir bu... Bekâr valizi içinde bazen yabancı gözlere açılmayacak kadar utandırıcı şeyler de bulunabilir.”

Komiser aynı dik bakışla:

“Zabıta araştırması hiçbir ayıp yasağı ile durdurulamaz. Açınız, görelim.”

Valiz ortaya getirildi. Edip Münir cebinden bir zincir parçasına bağlı küçük bir anahtar çıkardı. Elleri ağır işler bir istemezlik davranışıyla kilidin içinde çevirdi. Kapağı açtı. Düzensiz bir biçimde tıkılmış kirli, temiz iç çamaşırları, buruşuk gömlekler, yakalıklar, birbirine dolanmış kravatlar, bir kat kullanılmış kostüm ve benzeri şeyler meydana çıktı. Valiz sahibi hep bunları Bitpazarı’nda mezat eder gibi eliyle kaldırıyor, silkip bir tarafa koyuyordu. Beklenen utandırıcı şey çıkmadı.

Ne de altın bilezik... Ömer Efendi nefes almaya korkar bir heyecanla sonucu bekliyordu.

Edip Münir komiseri atlatabileceğini umar iğreti bir ciddilikle:

“İşte efendim, bavulda bulunan şeyler bunlar...”

Zabıta memuru hafif bir gülümsemeyle:

“Valizinizin alt bölümünde kenarlara tamamıyla yerleşmiş gizli bir göz var. Onu da açınız.”

Eyvah! Ne dikkatli gözdü bu... Valizin altında ancak bir parmak kadar olan kabartının nasıl farkına vardı? Açmaktan başka çare yoktu. Yine bir ortam hazırlamış olmak için “Komiser beyefendi, emrinize karşı gelmek haddim değildir. Kanunun hükmü karşısında akan sular durur. Fakat gençliğin bir taşkınlığı anında işlenmiş böyle bir şeyin ayıbından suçluyu mümkün olduğu kadar korumak da kanunun görevi değil midir? Alınız, yalnız siz bakınız. (Ömer Efendi’yi göstererek) Bu ihtiyarın ayıplamasından olsun beni kurtarınız.” dedi.

Büyük bir zarftan 17x22 boyunda bir agrandisman fotoğrafı çıkararak komisere uzattı. Hemen zarfı ortadan kaldırmak telaşını gösterdi. Zabıta memuru fotoğrafıyı alırken:

“Zarfı da beraber veriniz.”

Bu ikinci emre karşı Edip Münir’in yüzünde bir pembelik dolaştı. Bu utanmadan gelen bir ateş basması mıydı? Hayır... Bu tehlike kızıllığı idi. Komiserin önünde utanır görünmeler hep kendine utangaç “bon enfant”³ süsü vermek için oynanan komediydi. Fotoğraftan sonra acaba zarfın içinde bu kadar korkulacak ne vardı?

Komiser fotoğrafı gözlerinin önüne tuttu. Yüzünde bir utanma dalgalandı. Sonra tiksinti saçılan bir bakışla suçluya döndü. Yine fotoğrafa baktı. Elindeki resimle Edip Münir’in suratında bir şeyler inceliyor gibiydi. Bu inceleme sırasında Edip Münir utangaç görünmek hilesiyle eziliyor, büzülüyor, Hacı Ömer Efendi bu hâllerin bir iyilik işareti olmadığını sezmekle birlikte açıkça ne olduğunu da pek anlayamıyordu, şaşkın şaşkın bakıyordu.

Komiser birdenbire sordu:

“Bu kadın resmi kimin?”

Edip Münir birkaç kere yutkunup kaşlarını aşağı yukarı oynattıktan sonra:

“Kimin olacak efendim... Bu durumda hangi namuslu kadın fotoğrafını çektermeye müsaade eder?”

“Ben kadının namusundan söz etmiyorum. Kimliğini soruyorum. Kimdir bu?”

³ İyi çocuk; uslu çocuk

“Randevu evlerinden birinin sermayesi...”

“Adı?”

“Fotini adında bir Hristiyan orospusu.”

“Yalan söylüyorsun.”

“Huzurunuzda yalan söylemeye cesaret edebilir miyim?”

“İşte sen ediyorsun.”

“Sözümün doğruluğuna sizi nasıl inandırabilirim? Emrediniz, o yolda sizi inandırmaya çalışayım.”

“Samimi bir şekilde doğruyu söyleyerek...”

“En samimi doğrusu bu efendim.”

Komiser yerinden kalkıp oturur gibi sabırsızlık hareketi gösterdikten sonra bağırdı:

“Bu resim tanınmış zenginlerimizden ihtiyar Rübaioğlu’nun genç karısı S. Hanım’dır!”

Edip Münir’in benzi uçtu ve kekelemeye başladı:

“Nasıl bildiniz? Fotoğrafın altında böyle bir açıklık yok. Artık inkâra gücüm kalmadı.”

“Deminden beri ısrarla niçin inkâr ediyordun?”

“Kocalı bir kadının adını böyle bir rezaletle zabıta kaydından kurtarmak için...”

“Göstermek istediğin bu iyi niyet de büsbütün yapma, iğreti bir şey.”

“Gençlik bu efendim, seviştik. Aşkımızın aklımızı kaybettirdiği bir coşkunluk anında böyle bir delilikte bulunduk. Kabahat hep gençlikte, gençlerde değildir. Paralarına, zenginliklerine güvenip de cinsel arzularını karşılayamayacakları genç kadınlarla evlenen ihtiyarlardadır. Her zaman suçu, suçlu görünenlerin üzerlerine yığmamalı, bunların köklerinin nerelere kadar uzandığını aramalıdır. Sosyal suçların gözlere görünen suçlularından başka çoğunlukla kanunun onlara kadar el atmaya üşendiği gizli suçluları da vardır.”

Komiser alaylı bir dudak ucu gülümsemesiyle gülerек:

“Edip Münir Bey, beni kandırmak için gayet acayip bir felsefe teorileri döküp saçmaya uğraşıyorsunuz. Biliniz ki bu çabalarınız boşunadır. Suçluluğunuz hakkında ele geçen kanıtlar hiç söz götürmeyecek bir kuvvettedir.”

Komiser fotoğrafın boş zarfına elini sokarak bir şeyler aradı. Ve bir kâğıt parçası bulup çıkardı. Üzerinde şu yazıları okudu:

“22 Mayıs hayatımın en önemli günü. Maddi yararlar sağlamayan zaferin madde dışı tarafıyla övünmekten ne çıkar? Gerçek kararlıların çalışma atılımlarını gözyaşları durduramaz. Önce kendine acı. Bu duygudan artan bir şey kalırsa onu da acıdiklarına dağıtırsın. Ağlamaktansa ağlatmak Tanrısal bir yasadır. Masum bir ceylanla midesine ziyafet çeken aslanın kana bulanmış dişlerindeki gülümsemeyi hatırla...”

Zabıta memuru gözlerini kâğıttan ayırarak:

“Edip Münir, bu satırları fazlaca sembolik buluyorum. Ne demek istediğini bana açıkça anlatır mısın?”

Edip Münir, zoraki bir ilgisizlik tavrıyla:

“Ne demek isteyeceğim efendim? Saçma... Kim bilir nasıl tuhaf bir ruh hâlimde anlamsız şeyler karalayıp oraya atmışım. O hastalığı andırır psikolojik an geçtikten yarım saat sonra bunların anlamlarının ne olduğunu onları yazan da seçemez.”

Komiser ısrarlı bir bakışla:

“Hayır... Hayır... Yine inkâra sapıtma! Bu kâğıdın fotoğrafın bulunduğu aynı zarftan çıkışı iki şey arasında kuvvetli bir ilişki bulunduğunu gösteriyor.”

“Siz böyle düşünüyorsanız bilmem ama ben bu saçmaları ne maksatla yazdığımı tamamıyla unutmuşum.”

Komiser otoriter bir bakışla:

“Sen unutmuşsun ama ben sana bunu hatırlatacak belgeye sahibim. Şu şifrenin anahtarı yazı masamın gözündedir.”

Komiser bunları söyledikten sonra masanın gözünü çekerek çıkardığı bir kâğıt destesini okumaya başladı:

“Komiser Beyefendi,

Çamura itilmiş bir kadın bu rezalet cehenneminden kollarını size uzatıyor. Günahının bağışlanmasını Tanrı’ya bırakarak onu bu bataktan çekiniz. Anlatılışında kara mürekkebin kızaracağı durumdaki çırılçıplak kadın, işte o benim. Rodin’in tam organlı heykeli, vücudumu örtüsüz size seyrettirdikten sonra ruhumdaki yaraları sizden niçin saklayayım? Dışımızı çırılçıplak göstermek ne kadar ayıp sayılsa da bu bir şey değil. Asıl iğrenç tarafımız içimizdedir. Benliğimizin saklı tarafına eğilip bakmaktan bazen kendimiz bile ürkeriz.

Sıradan bir zabıta memuruna değil, sizde büyük bir yargıç, sosyal hastalıkları inceden inceye açmaya alışık merhametli bir doktor, bir uzman ruh adamı kabul ederek açılıyorum. Cinayetle ilgili araştırmalarınızda siz de elbette birkaç masum suçlularla karşılaşmışsınızdır. İşte ben de onlardan biriyim. Ben kanunun cezasından çok şefkatine ihtiyaç duyan bir suçluyum. Ceza, ruhu nasırlandırır, şefkat yumuşatır. İçten gelen ızdırabımın yanında kanunun azabı hiç kalır. Elimdeki kalem ilk önce onu tutan parmakların sahibine lanet etmeden bu satırları nasıl yazacak?

Komiser beyefendi, karşınıza çıkarılan her suçluyu suçlamazdan önce suçların kaynaklarını arayınız. Onlar damar damar, gizli, sinsî yollardan sızıp gelir. Çok olaylarda olayın, çıkma nedeni aranmayarak bu ahlak miyazmalarının zehirlerine mensup olanlar suçlu gösterilir.

Her şeyde sebep arayan bir felsefe varsa da henüz bu sebepleri doğru keşfedecek bir fen doğmamıştır.

Bakınız, felaketin başlangıcı nerede? Altı yaşında bir kız okula gidip gelirken altmışına yaklaşmış bir adam ona karısı isteğiyle bakarak göz koyuyor. O masum çocuk benim. O kadın istekli adam, kocam Rübaioğlu’dur.

Her olayı doğuran sebebe yükseltmek isterseniz burada açlıktan bitkin birine rastlayınca ötede tokluktan çatlayacak adamı arayınız. Yersiz yurtsuz bir aile görünce sekiz katlı apartmanlara sahip gelirciyi hatırlayınız. Alt seviyeyi çığnemeyince üst kata yükselmek kabil olmuyor. Zenginlik, fakirlik... Birinin varlığı, ötekinin meydana gelmesini sağlayan iki uç... Zenginlik, ondan yoksun olanların ahlaklarını bozmada büyük bir rol oynamıyor mu? Zengin, parasının kuvvetini elbette yoksulların üzerinde deneyecek. Onun zevki budur. Cinayetlerin çoğu züğürdün zengin olmak için göze aldırıldığı atılışlardan çıkmıyor mu?

İşte ben de bu darbeye uğradım. Babam, zavallı adam, bizi zor geçindiren, bazen de geçindiremeyen küçük bir memur. On iki yaşına geldim. Büyüdükçe güzelleştığimi söylüyorlar. Rübaioğlu bizi nimetleriyle, bağış ve armağanlarıyla borçlu bırakmaya başladı. Bu cömertliklerin nedeni babamı kendine kayınpeder yapmış. Babam damattan hemen hemen yirmi yaş küçük...

İhtiyarın bu yakışksız kararından, isteğinden ne annem ne babam ne de ben ufak bir kuşkuya düşüyoruz. Bize mutfak harcamaları, cep harçlıkları yağıyor. Biraz nezle olsak hekimler gönderiliyor. Beni gezdirmek için haftada iki üç kere kapınıza özel otomobil yanaşıyor.

Her şeyden habersiz biz, bu adamın cömertliğine karşı hayretlere düşerek ellerimiz havada yana yakıla ömrünün uzunluğuna dua ediyoruz. Ben on altısına basıyorum. Piliç tavuklaşıyor.

Besbelli ki Rübaioğlu’nun geniş getirdiği bir çağa giriyorum. İhtiyar damat o çok gösterişli yemek salonunda genç kayınpederine birkaç tek içirdikten sonra bir sırasına getirip meseleyi açıyor. Babam öksürüyor, aksırıyor, yutkunuyor, ne olur ne olmaz, bir şey diyemiyor. Nihayet biraz aklını başına toplamaya çalışarak ‘Damatlığınız kulunuz için büyük bir şereftir. Fakat evlisiniz. Kanun ikincisini almaya müsait değil. Metres olarak kızımızı takdime biz razı olsak da vicdanınızın buna katlanamayacağına eminim.’ diyor.

Rübaioğlu: ‘Uzun zamandan beri zihnimde bu mesele ile uğraşa uğraşa bütün zorlukları çözümlüdüm.’

‘Nasıl velinimet?’

‘İhtiyar karımı boşayıp genç kızınızla evleneceğim.’

'Birlikte uzun bir ömür geçirmiş olduğunuz bir kadın bırakılır mı?'

'Bırakmıyorum. Yine evimizde birlikte oturacağız. Çok yıllardan beri aramızdaki karılık kocalık yalnız lafta kalmıştır. Saide altmışına geldi. Onun hayat tarzında hiçbir değişiklik olmayacak ki...'

'Ya oğullarınız? Kızlarınız? Torunlarınız?'

'O bencilleri mi düşüneceğim? Onlar benim için kendi zevklerinden bir kıymık bile feda etmezler. Hep kendi aşırı isteklerinin ardından koşarlar. Benim bu son ömrümde paradan, varımdan, yoğunluktan yararlanmak, ancak genç kızınızın kocası olmakla mümkün olacaktır. Kaç zamandır beynimi, kanımı ateşlendiren bu idealimin tadını tatmak için her engeli çiğneyeceğim. Son ve değişmez kararım budur. Siz de bu emelime karşı gelmek istemezseniz servetimin anahtarıyla her kilidi açacağımdan emin olunuz.'

O gün babam cebinde bir purlanta pendantsifin⁴ kutusuyla eve döner. Kutu önümde açıldığı zaman benim de gözlerim sevinçten parlar. Yüreğim kaynar. Ne karşılığında olduğunu henüz bilmediğim bu hediyenin sahibine doğru ellerimle öpücükler gönderirim.

Arada çok büyük bir yaş uçurumu olan bu evlenme teklifine yavaş yavaş anamın babamın zihinleri alışır, yatıştır. Bir gün tatlı okşamalar arasında çok yumuşak sözlerle iş bana açılıyor. Ben elmasların, ipeklerin, otomobillerin büyüleriyle zaten büyülenmiş gitmişim. Baba nedir? Koca nedir? Hayatımın bunları ayıramayacak masum bir çağındayım. Ben de el çırparak bu teklife evet dedim.

Türk imparatorluğunun eski dönemlerinde yetmiş yaşında bir vezir, bir müşir on yedisindeki bakire bir esiri odalık olarak alabilirdi. Bugünkü hayatta da ihtiyar bencilin kasası eski esirliği yeni bir biçimde yaratabiliyor.

Beni, haremlik adı altında bir esir gibi ihtiyarın koynuna atıyorlar. Onun bayat ciğerlerinden istekle fışkıran kokmuş nefesiyle karşılaştığım gece kaçacak yer aradım. Onu tokatlamak, yumruklamak, tekmelemek istedim. Büyük bir tiksintiden gelen hırçınlıkla tepindim, ağladım...

Bir kocanın karısı üzerinde nikâhın verdiği hakları varmış, kadın itaate mecburmuş. Para gönülden başka her şeye hükmedebiliyor. Gönlin seçiminde rol oynayan da sevgidir. Bu şekilde evlenme ne iğrenç bir şey! Hem kendim için hem de evlenmelerde bana benzeyen mutsuz kadınlar için gizli gizli ağlıyorum.

Ne yaparsınız? Bir beladır geldi başa... Ne kadar gözyaşı döksem, dövünsem, ben artık Rübaioğlu'nun karısıydım. Eski karısı için pek sert olan kocam bana karşı bir kuzu, itaatli bir köle... Bir dediğim iki olmuyor.

Komiser beyefendi, hayat, her yanı uçurum dolu bir tehlike... Adımlarımızı denk atamadığımız dakikada yuvarlanmak korkusu var. Vay şaşırانların hâline!.. Size acıklı bir konfesyon⁵ yapmak zorundayım. Günah çıkartmakla insan suçlarından hafiflermiş. Ben bu düşüncede değilim. Kabahatimizi bir kendimiz, bir de Tanrı bilirken bu sırra bir üçüncüyü karıştırmakta bir avuntu şekli göremiyorum. Fakat ben bugün ellerim yardımınıza uzatılmış, gözlerim göklerde, kapana tutulmuş bir durumdayım. Suçumun büyüklüğü sizi bana acındırmaktan alıkoysa da adalet bakımından göreviniz gereği kalbinizin düşmüş bir kadını büsbütün ezmek yoluna gideceğinden eminim.

Evleneli sekiz yıla bastı. Oğlan, kız iki çocuğum oldu. İkisi de ihtiyardan değildir. Ne ağır bir açıklama bu... İkisi de başka babalardandır. İhtiyar nasıl tabiatın bir genç kadınla evlenmek zevkine direnemediyse genç kadın da kendi gibi kaynar kanlının kolları arasına atılmak ateşinden nefisini kurtaramadı. Bu madde dışı ölümümde kendim kadar ihtiyara da acıyorum.

Her çocuk doğuşumda zavallı adam bunu kendi erkekliğinin bir şerefi sanarak öyle seviniyordu ki... Kızın adını Emel koydu. Oğlanını Fethi... Sanki bundan emelini fethetmiş anlamı çıkıyordu.

Komiser beyefendi, gerçek nerede var? Her şey bir sanıdan ibaret değil mi? Bu sanı kocamı mutlu yaşatmaya yetiyor. Hepimizin de aldanarak avunduğumuz hayatta buna benzer kim bilir daha neler vardır? Son, zamanlarda telkinle tedavi tıpça kabul edilip uygulanan bir usul olmadı mı? Bu sayede ne

⁴ İnce bir zincirle boyna takılan değerli mücevher, takı, sarkıntılı gerdanlık

⁵ İtiraf, açıklama

mucizelere tanık oluyoruz. Herhangi bir şeyi iyi zannederseniz iyi olur. Ben cinayetimin avuntusunu bu yargılamalarda arıyorum. Asıl büyük günahlı insan ben miyim? Kocam mı? Bunun değerlendirilmesini size bırakıyorum.

İmzasız mektuplarla çocukların kendisinden olmadığını da yazdılar. Kocam gülererek buna da şu karşılığı verdi:

'Dünyaya çocuğu gelen hemen her ihtiyara karşı bu şüpheye düşülür. Emel'le Fethi benim öz yavrularım olmasalardı, onlara bu kadar şiddetle kanım kaynar mıydı?'

Kaçamaklarımı son derecede bir ustalıkla yaptığımdan ihtiyarın bana sarsılmaz bir güveni vardır. Bu imzasız mektuplarla onu inandıramadılar. Hepsini gülererek yırttı, attı. 'Mutluluğumu çekemiyorlar, kıskanıyorlar.' dedi. Hep bunları eski karısının düşmanlığından bildi. İnanmaz, inanamaz. Çünkü inansa yüreğine iner.

Bu çok dengesiz evlenme hatasının cezasını ikimiz de çekeceğiz. Aslında ben, masum bir kızken bugün en büyük ızdırabın yükünü, acılarını çekiyorum. Kocam itimadının narkotiki ⁶ (narcotique) içinde acı duymadan yaşıyor. Ondan çok ben kendimi acınacak durumda görüyorum. Geçen yıl bana Edip Münir adında bir genç musallat oldu. Sempatik bir yüzü var. Fakat bu derinin altında bir yılan ruhu gizleniyor. Kendini ciddiliğine güvendiğim bir aracı ile bana tanıttırdı. Nasıl bir tedbirsizlik ve zayıflık anımdan yararlandı bilemiyorum. Az zamanda hayatımın özelliklerine karışan biri oldu.

İnsanın bir kere yokuş aşağı ayağı kayınca tutunup kendini geri alması zor oluyor. Asıl heyecan da bu patinajda değil mi? Güvenilir bir eve gitmek, oradan örtülü, kıyafet değiştirmiş olarak çıkmak... Sevdiğiniz gençle yan yana otomobil gezintileri, kırların تنها bir ağacı altında birbirinin ağzına birkaç kadeh akıtmak... Kollar boyunlarda, yanak yanağa sohbetlere girişmek...

Bir gün Edip Münir'le Tarabya üzerinde böyle bir kır âlemi yaparken daha gizli ve içten görüşmek için bir yuva aradık. O bana dedi ki:

'Bizim gibi çiftlerin cenneti bir yer var.'

'Neresi?'

'Gönüller sarayı...'

'Uzak mı?'

'Deniz kıyısında... Otomobille beş dakika.'

'Cenneti andırması neden?'

'Gözleri büyüleyen bir görüntü... Gizlilik, konfor, olağanüstü mutfak...'

Bu tanımlama benim biraz içkili kafama hoş geldi. Meğerse düzenlenmiş bir tuzağa düşürülülyormuşum. Gerçekten beş dakika sonra oradaydık. Cenneti menneti laftan ibaret, adının çekiciliğinin tersine adı, şöylesine bir sahil oteli... Döşemesi banal, temizce bir oda. Boğazın ucundan Karadeniz'e kadar bir kapı gibi açılan görüntü.

Hemen oraya bir masa, kadehler, mezeler... Soruyorum:

'Bu hazırlık neden? Dışarıda içtiğimiz yetmez mi?'

'İçki, sevdanın zevkini yüz kere büyüten bir mikroskoptur. Bu birleşme mutluluğumuzun tadını doruğuna vardırmanız.'

Sofra başına geçtik. Al kadeh, ver kadeh. Fırtınalı bir denizdeyim. Başımın üstündeki tavan, ayaklarımın altındaki döşeme dalgalanmaya başladı. Karadeniz'e uzanan Boğaz bazen daralıyor, bazen genişliyordu. Biz kadehlerin sayısıyla sevdanın sonunu ararken kapı dışından bir "tık, tık" duyuldu.

⁶ Uyuşukluğu

7

'Kimdir o?'

'Biziz. Açınız.'

Edip Münir kalkar, açar.

Kapının içinden, dışından bir fısıltı... Edip bana dönerek:

'Atıf Cemal Bey'le Ruhsar Hanım.'

'Bunlar da kim?'

'Tıpkı bizim gibi iki günahlı...'

'Allah gafururrahimdir.'

'Müsaade et de içeri gelsinler. Çok eğleniriz.'

'Gelsinler. Günahlılar dört oluruz.'

Odaya erkek, dişi bir çift girer. Hanımın elinde bir Japon çantası. Beyin elinde bir Kodak makinesi... Erkeğin Mahmutpaşa hazırcılarından giyinmiş bir kıyafeti var. Kadının da hanımının esvabına bürünmüş bir hizmetçi hâli...

Gelir gelmez tanışma sırasında Ruhsar Hanım hemen mezelere saldırdı. Hindi gibi başını sallıyor, lokmanın boğazından indiğini göstererek yutuyordu. Bu acele tıknımadan sosyal düzeylerinin hemen seçilmesi endişesiyle Edip onu kendine getirmek için soruyordu:

'Çok acıkmışsınız galiba?'

'Ne söylersin, kır havası...'

Pek aristokratik dostlarla karşılaşmadığımı anladım. Çabucak meze tabakları içimizde yalayan kediler varmış gibi tertemiz oldu.

'Sonöri... Garson...'

Atıf Cemal Bey: 'Garson, bana bak. Dört kişi olduk. Mezeleri ona göre getir. Böyle minimini kaplarla değil, burası yalıdır. Sofraya büyük kayık tabaklar yaraşır.'

Ruhsar Hanım: 'Atıf, nereden de bulursun böyle sembolik lafları... Birdenbire yaratır vallahi...'

'Açlık insanın zihnini öyle açıyor ki...'

Edip Münir misafirini biraz ağırlaşmaya davet için ona yan gözle bakarak sözü şakaya boğmak isteğiyle:

'Açlık... Son kuşak şairlerinin esinlenme araçları...'

Atıf Cemal: 'Ünlü Hint şairi Tagor en ilahi şiirlerini aç dururken yazarmış.'

Ben: 'Herhâlde parasızlıktan değil...'

İçtik, yedik, rakıya ne ilaç karıştırdılar bilmiyorum. Yavaş yavaş kulaklarımda sözlerin açıklığı kayboldu. Gözlerimde şekiller bulandı, büsbütün kendimden geçmişim. Ondan sonra nereye götürüldüğümü, ne olduğumu bilmiyorum. O hâlde kaç saat kaldım, seçemiyorum. Aklım başıma gelmeye başladığı zaman kendimi gece karanlığında koşan bir otomobilde buldum. Yanımda yalnız Ruhsar Hanım vardı.

Evime bırakıldım. Bu kadın gezip eğlenirken zehirlenmeye benzer bir bulantı, kusma rahatsızlığı geçirdiğim yolunda uydurduğu bir masalla evdekileri aldatmaya uğraştıktan sonra gitmişti.

Vasfiye, sırdaş bir hizmetçidir. Gayet güvenilir, sadık, pişkin, otuz beşlik bir kadın... Böyle tehlikeli zamanlarda kocama karşı durumu büyük bir ustalıkla idare eder. İhtiyarla yatak odalarımız ayırır. Ve bu ayırtmaya çok zorluklarla muvaffak olmuşum.

Vasfiye beni odama götürdü. Soydu. Yatırdı. Yanıma gelmekten alıkoymak için kocama karşı da uygun bir yalan uydurmuştu.

Ertesi günü başım sersem, midem bulantılı, her yanım kırık, kendimi toplayıp döşekten kalkamaz bir hâldeyken Vasfiye odama girdi.

'Hanım, misafir geldi. Sizi görmek istiyor.'

'Nasıl misafir?'

'Dün akşam otomobille sizi getiren kadın...'

'Bu kadar erkenden?'

'Ben de şaşıtm. Hiç hoşlanmadım. Bir mahalle karısı hâli var.'

Ruhsar Hanım benimle dün tanıştı. Bugün teklifsizliğe başladı. Bu kadının gelişinden bir uğursuzluk sezer gibi oldum. Yalnız görüşmeye değil, önemli bir iş görüşmeye gelmişe benziyordu. Zar zor toplandım. Kadının bulunduğu odaya girdim. Elinde gazeteyle sarılı sımsıkı bir şey tutuyordu. Beni görünce yılışık bir tavırla ayağa kalkarak:

'Erkenden rahatsız ettim galiba?'

'Estağfurullah...'

Bu tuhaf söz karşısında bir şey söyleyemeden kadının yüzüne baktım. O devam etti:

'Beni Edip Münir Bey gönderdi. Sizi gayetle ilgilendirecek önemli bir konu üzerinde görüşmek için.'

Gittikçe artan bir şaşkınlıkla ben susarken kadın gazete sargıları içinden çıkardığı mukavvayı uzatarak:

'Bana gücenmeyiniz. Hanımefendi, bilirsiniz ya, elçiye zeval yoktur.'

Uzatılanı aldım. Aman Allah'ım, ne göreyim? O anda cehennemden önüme bir çukur açılmış olsaydı da bu kadar dehşete kapılmazdım. Çırılçıplak bir kadın fotoğrafı... Durumun çirkinliğini yazamam. Anlayınız. Utanç sınırını aşmadaki böyle bir atılganlık akla, hayale sığamaz. Hemen kendi kendimi tanıdım ve parladım. Parmaklarımın arasından mukavva parçaları yere saçılırken karşımdaki kadın umutsuzluğumu artıran bir üstünlük sırtışıyla:

'Hanımefendimiz, boşuna zahmet ediyorsunuz. Bunun bizde klişesi var.'

Bu şantajcıların ne yapmak istedikleri anlaşılmayacak sır değildi. İstedikleri kadar fotoğraf çekebilecekleri bir klişe ile bizi soymak niyetini kurmuşlardı. İlk hamlede bunlara yenilmiş görünmek büsbütün mahvımı hazırlamak demektir. Bütün cesaretimi topladım. Gözlerimi korkutucu bir şiddetle açarak kadının karşısına dikildim:

'Bana bak Ruhsar Hanım!' dedim. *'Ben, bu alçakça maksadınızın karşısında hemen silah bırakacak bir kadın değilim. Cinayetinizin cezasını çekmeden beni mahvedemezsiniz. Sizi çok uğraştırırım. Ve sonunda elinize hiçbir şey geçmiş olmaz.'*

'Sizce düzeltilmesi kolay bir meselede niçin böyle büyük üzüntülere girip de bizi de uğraştıracaksınız? Şimdilik beş bin lira sizin için önemsiz bir para, bizim için bir servet...'

Ben elimde olmayarak tekrarlardım:

'Şimdilik beş bin lira...' *'Evet efendim, beş bin lira sizin için bir şey değil. Biz bu parayı nihayet hesaplıca harcayacağız. Siz de birkaç yıl rahat kalırsınız.'*

'Dağa adam kaldıran eşkıyalardan ne farkınız var? Şehir haydutları!'

'Ne yapalım efendim? Bu usulü biz çıkarmadık ortaya. En medeni memleketlerde bu işle geçinenler, yaşayanlar var.'

'En alçak, en namussuzluk...'

'Biz karşı karşıya namusu rafa koymuş insanlarız. Siz üstünüzden bu sıkıntıyı atmışken canınız istedikçe onu yine bir sırmalı manto gibi giyinmek istiyorsunuz.'

'Benim suçumla sizinkinin arasında dağlar var.'

'Uzun bir ara yok hanımefendimiz. Siz bir ihtiyarı aldatıp zengin yaşıyorsunuz. Biz bu yalanınızdan yararlanarak paranızın yüzde birinden pay koparmak istiyoruz.'

'Hanım, ben vicdanıma karşı birtakım özürlerle hareket ediyorum.'

'Biz de açlığın zoruyla...'

'Her aç karnını böyle bir cinayete doyuracaksa dünyanın hâli ne olur?'

'Her kadın kocasını böyle aldatıp da başkalarından çocuk doğuracaksa toplum ne biçim alır?'

'Toplum, çocuk doğurtma mevsimleri geçmiş fakat servetlerine güvenerek genç kadınlarla evlenen ihtiyarların bencillikleri sorununu çözümlesin önce...'

Beş bin lira değil, beş para vermeden o gün bu şantajcı kadını kovdum. Aramızda açılan sosyal suçluluk konusu büyük bir ateşlilikle uzamıştı. İkimiz de suçluyduk. Hangimiz daha büyük suçluyduk? Benim zararım yalnız kocama dokunuyordu. Onlar vicdanlarına karşı hiçbir çekinme duymadan, içleri sızlamadan aç kurt gibi yakalayabildiklerine saldırıyorlardı. O rezil fotoğrafı hemen kocama gönderip de beni boşatmaktan büyük bir çıkarları olamazdı. Benden para sızdırmak için daha ince yollar düşünerek şantajı uzatacaklarını biliyordum.

Edip Münir'in enişte evinden kovulduğunu, annesinin Ankara'da olduğunu biliyorum. Kendisi en adi pansiyonlarda bekâr hayatı sürüyor. Kira birikiyor. Veremeyince otel değiştiriyor. Eşya adına nesi varsa oradan oraya kaçırdığı valizin içindedir. Bunların arasında şantaj aracı olarak kullanılan fotoğraf da vardır. Şenlik Pansiyonu'ndaki son hırsızlık olayını gazetelerde okudum. Valizin komiserliğe aldırılmış olduğunu da biliyorum. Kilit açıldığı zaman bütün rezalet meydana çıkacak.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.